ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ (13380) | 1971 оной мартын 18, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баргажанай Адагай загаһанай комбинадай хүдэлмэришэн П. И. Клемань (зүүн гарһаа), Р. И. Ко... Эдэ нүхэд партиин съез дын хүндэлэлэй мүрысөөн... ажаллажа ябана. С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

...СПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, ...ВХОЗУУДТА САБШАЛАНГАЙ ...ГАСА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ, ...Н ҮТЭГЖҮҮЛГЭ ОРУУЛХА, ...БАРАЙ ҮЕДЭ ЭДЛҮҮРИИН ...АР УҺАЛХА ...БШАГАЙ ХОЁР ҺАРА ...ГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

...дөө ажахын ургамалнуудай, мүн сабшалангай үбһэ ...ой ургасые дээшэлүүлхэ зорилгоор КПСС-эй об... бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет ...э тогтообо:

...айгша оной **мартын 20-hoo майн 20 хүрэтэр** сабша... ургасые дээшэлүүлхэ, мүн үтэгжүүлгэ зөөхэ ба ...ие оруулха, хабарай үедэ эдлүүриин газарые уһа... бэлдэхэ, эмхитэйгээр үнгэргэхэ габшагай хоёр ... соносхохо.

...эвтэй дашарамдан КПСС-эй райкомуудые, аймг...комуудые, уһалууриин системэнүүдэй управлени...е, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые иигэжэ ...лха:

...артын 25 болотор колхоз, совхозуудта, уһанай ажа... эмхинүүдтэ, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй отде...үүдтэ газар уһалалгын техникын бэлэн болгогдо... шалгажа, элирүүлэгдэһэн дутуу дундануудыень ...ахын тула шухала хэмжээ абаха.

...абшагай хоёр һарын туршада сабшалан, бэлшээриие ...аруулха талаар, уһалууриин ханаабуудые, гидро...скэ түхеэрэлгэнүүдые сэбэрлэхэ, газар уһалагша... бэлдэхэ, зэр зэмсэгүүдые түхеэрхэ талаар, шиигтэй ...һалагдадаг газар дээрэ үтэгжүүлгэ гаргаха, тэрэ... оруулха талаар, сабшалан, таряалан, бэлшээриие ...ла хүдэлмэри үнгэргэлгөөр, мүн хүдөө ажахын урга...ые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан ондоо ... хүдэлмэри эмхидхэлгээр тодорхой даабаринуу... хараалжа, ажахы бүхэндэ, ажахынуудай отделени, ...а, отрядууд болон звенонуудта хүргэхэ. Эдэ даа...нуудые бэелүүлхын тула ажахынуудта бии байһан ...спортнуудые, бусад механизмуудые, уһа бүлэдэг ...инууд болон агрегадуудые үргэнөөр хэрэглэхэ.

...олхоз, совхозуудта ажалладаг оньһожоруулагдамал ...мелиоративна отрядуудай хүдэлмэридэнь эдэбхитэй... хабаадуулха, тэдэниие ажаллаха хүнүүдээр, хэрэг... техникээр хангаха. Уһалагдадаг газар ехэтэй ажа...удта лугомелиоративна отрядууд, бригада болон ...нуудые даалгаха гуримые дахин хаража үзэхэ шу...

...оёр һарын туршада бүтээгдэхээр хараалагдаһан ...лмэридэ хабаатай хамтадхаһан даабаринуудые ...ша оной мартын 20 болотор республикын Хүдөө ...ын министерствэдэ хүргэхыень аймгүйсэдкомуудта ...лгаха.

...һалагдадаг газарые һайнаар хэрэглэжэ, хүдөө ажа... ургамалнуудай, сабшалангай үбһэ ногооной тогтуу... үндэр баян ургаса абахын тулада бригаданууд, ...дуд болон звенонуудай хоорондо социалис мүрысөө ...нөөр дэлгэрүүлхыень КПСС-эй райкомуудые, кол... совхозуудай партийна организацинуудые уялгалха.

...абшагай хоёр һарын ямараар үнгэргэгдэжэ байһан ...а хэблэлдэ, радио ба телевиденидэ үргэнөөр ...рулхыень аймагай болон республикын газетэнүүдые, ...адай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй телевидени ... радио-дамжуулгын комитедые уялгалха.

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ

МҮРЫСӨӨНДЭ ТҮРҮҮЛНЭ

Сэндэмэ Укоева Агафья Ангураскаева хоёрые Түнхэнэй аймаг соо мэдэхэгүй хүн үсвеен байха. Эдэ нүхэд «Маяк» колхозой суута һаалишад юм. Үнгэрэгшэ жэлэй туршада Укоева үнеэн бүриһөө 2400 литр, Ангураскаева— 2003 литр һү һааһан байна.

Мүнөөшье тэдэнэр ажалайнгаа эршые һуладхангүй, эршэмтэйгээр хүдэлжэ байнхай. Партиин XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, январь, февраль һарын туршада Укоева үнеэн бүриһөө 456 литр, Ангураскаева—433 литр һү һаагаад байна. Амжалтаяа улам арьбадхан, далайса өхэтэйгээр хүдэлхөөр эрмэлзэнхэй.

Манай корр.

ХОЁР МЯНГАТАН ОЛОШОРНО

Һарадаа хоёр мянган кубометр модо бэлэдхэдэг бага комплексно бригадануудай тоо улам олошорһоор. Байгша оной февраль һара соо 32 бригада хоёр мянган кубометрһээ дээшэ модо бэлэдхэжэ шадаа.

Хурамхаанай леспромхозой тракторист В. П. Паромоновой даадаг бригадынхид февраль һарада 4.019 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, комбинадайнгаа 263 бригадануудай дундаһаа эрхимлээ. Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. П. Кудряшовой бригадынхид 3.616 кубометр модо бэлэдхэжэ, удаадахи һуури эзэлээ.

«Забайкаллес» комбинадай модошод март һара соо габшагайгаар ажаллажа байна. Эдэнэр түйлаһан амжалтаяа партиин XXIV съездэ зорюулна.

Н. ТЮРНЕВ.

ШАЛГАРНА

Хориин аймагай совхозууд КПСС-эй XXIV съездын урда тээхи ажалай вахтада яһала амжалта түйлажа ябана. Тиин гүрэндэ һү тушааха кварталай түсэб нэгэ һараар урид дүүргэһэн байна. Совет Армиин һайндэртэ зорюулан гурба һарынгаа түсэб дүүргэһэн Удын совхоз аймагайнгаа ажахынуудай дунда шалгарба. Тэдэнэр 1300 центнер һү тушааха түсэбтэй байһан аад, мартын 1-дэ 1472 центнер болгоһон байгаа.

Съездын эхилхэ үдэр болотор үшөө ехэ һү, мяха гүрэндөө тушаахын тула ажахын малшад шуумайн оролдоно. Жэлэй эхинһээ хойшо һаамхай үнеэн бүриһөө 450 — 500 килограмм һү һааһан һаалишад Вера Клюпина, Ешима ба Мария Банзаргашеевантан, Цыпилма Самбуева, Нина Шакурова, Накыл Зайнулина, Елена Рассадина гэгшэд мүрысөөндэ түрүүлнэ.

Д. НАЙДАНОВ.

ХАЙНАГУУДАЙ ЭЗЭН

Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхозой Бэлшэрэй Хабшуугай түхэреэхэн соорхойдо һаяхан баригдаһан шэнэхэн байра наранай элшэдэ элихэн толотон харагдана. Эндэ Василий Наханцаковай харууһалдаг 100 толгой хайнаг байрладаг. Нүхэр Наханцаков һамгантаяа суг хүдэлдэг. Үнгэрэгшэ жэлдэ 70 тугал абажа, бүрин бүтэн тэнжээһэн юм. Болохоёо байгаа партиин XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ.

Аха.

Д. ДУГАРОВ.

ТЭМСЭГШЭ ВЬЕТНАМТАЙ ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЫН ТЭМДЭГ

МОСКВАГАЙ ОЛОНИИТЫН ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ СУГЛААН

Вьетнамай газар дээрэ үхэл, хохидол асаржа байгаа американ хархисуудые гэмдэ хабаадуулха ёһотой гэжэ мартын 16-да болоһон Москвагай түлөөлэгшэдэй суглаанда хабаадагшад мэдүүлбэ.

ДРВ-һээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Нгуен Тхо Тян, Урда Вьетнамай Республикын элшэн сайд Данг Куанг Минь, аха дүү арадай бусадшье түлөөлэгшэд москвагайхидтай хамта тэрэ суглаан дээрэ байлсаба.

КПСС-эй МГК-гай секретарь Л. А. Борисов, Метростройн 5-дахи СМУ-гай газар малтагшадай бригадир, Социалис Ажалай Герой Н. Д. Филимонов, Ази болон Африкын оронуудтай һаналаа нэгэдэлгын совет комитедэй түрүүлэгшын орлогшо А. В. Софронов, Москвагай университедэй 5-дахи курсын студент А. Б. Поляков вьетнам арадые, суглаан дээрэ байлсаһан вьетнам ханинарые халуунаар амаршалба.

Элшэн сайд Нгуен Тхо Тян сугларагшадаар халуунаар угтагдан, үгэ хэлэбэ.

ДРВ-дэ эсэргүү һэнгэргүй муухай хорото ябуулга, элдэб эсын заналта, Камбоджо ба Лаосто сэрэгээрээ добтолон ороһон ушар уласхоорондын дээрмэдэлгэ, дайн сэрэгэй балмад тэнэг ябуулга хэхэ панхаруудтаһан политикаяа США-гай засаг баригшадай нэтэрүүгээр үргэлжэлүүлжэ байһыень харуулна гээд суглаанда хабаадагшадай абаһан резолюци дотор хэлэгдэнэ.

Американ эзэрхэг түримхэй дайе болюулжа, Индохитадһаа сэрэгээ бултыень гаргаха гэһэн эрилтэ дэлхэйн олониитэтэй хамта совет хүнүүд США-гай урда табина. Тэндэхи байдалай улам хурсадажа байхадань Индохитадай патриодуудай үнэн зүйтэй тэмсэлдэ али бүхы туһаламжа. дэмжэлгэ үзүүлхэ гэжэ совет зон урдынхиһаашье ехээр оролдохо юм гээд резолюци дотор хэлэгдэнэ. (ТАСС).

ҺАНАЛАА НЭГЭДЭН ТАЛАРХАЛГА

США-гай эзэрхэг түримхэй дайнда эсэргүү Вьетнам арадай тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэлгын долоон хоног Советскэ Союзда мартын 16-да эхилбэ.

Совет-Вьетнам хани барисаанай коллективнэ гэшүүд бологшо промышленна предприятинуудта эмхи зургаанууд болон һуралсалай газарнуудта митингнүүд, суглаанууд, уулзалганууд үнгэргэгдэхэ, кино харуулагдаха. Ленинградай, Эрхүүгэй, Воронежой, Брянскын, Украинын, Белоруссиин, Азербайджанай, Молдавиин, ороноймнай бусадшье республиканууд болон городуудай ажалшад Эхэ оронойнгоо бэеэ даанхай, эрхэ сүлөөтэ байдалые хамгаалжа байгаа баатар Вьетнам арадтай һаналаа нэгэдэнги байһанаа харуулха.

ДРВ-гэй, Урда Вьетнамай республикын диплюмадуудтай, Вьетнамай мэргэжэлтэдтэй, совет дээдэ һургуулинуудта һуралсагша Вьетнамай студентнүүд болон аспирантнуудтай совет хүнүүд уулзажа хөөрэлдэхэ.

(ТАСС).

Парижай Коммунын мүнхэ дурасхаал

ПАРИЖ. (ТАСС). Парижай коммунын геройнуудай хадагалагдаһан Пер-Лашез гэжэ хүдөөлэлгын газарта Парижай хүн зон баглаа сэсэгүүдые тэдэ геройнуудай хүүрнүүд дээрэ асаржа табина. Тиихэдээ Парижай Коммуна гээшэмнай хүн зоной сэдьхэлһээ гаранагүй, мартагданагүй гэшэ ааб даа.

Пролетарска түрүүшын революциин анхан мүндэлһэн ушарынь бологшо Парижай Коммуна мүнөөнэйшье түүхэдэ ехэхэн үүргэ дүүргэжэ үргэлжэлһөөр гээд Парижай Коммунын 100 жэлэй ой үнгэргэхэ национальна комитедэй уряал дотор хэлэгдэнэ. Парижай Коммунын дүй дүршэлые хараадаа абажа, Карл Марксын һургаалые Ленин ба большевигүүд дам саашань хүгжөөн, 1917 оной Октябриин илалта түгэлдэр революци бэелүүлһэн байгаа.

Франциин болон уласхоорондын хүдэлөөнэй түүхэдэхи энэ алдарта ойе баяр баясхалантайгаар тэмдэглэхэеэ Франциин хүдэлмэришэн анги, Франциин арад зон бэлэдхэл хэжэ байна.

Парижай Коммунын 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан бүгэдэ арадай ассамблей мартын 18-да болохо юм. Уласхоорондын митинг Парижда мартын 23-да болохо. Ондоошье хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулга үнгэргэгдэхэ.

„Монголой Арадай армиин 50 жэл" гэһэн выставкэ

«Монголой Арадай армиин 50 жэл» гэһэн выставкэ СССР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй центральна музей соо мартын 16-да нээгдэбэ. Аха дүү Монгол оронoй армиин түүхэ ба дайшалхы замые тэрэ выставкэ харуулна.

(ТАСС).

К. Марксын ба Ф. Энгельсын музейдэ нээгдэһэн Парижай Коммуна тухай выставка

Мүнөөнэй шэнэ обществын эхи захые үни холодо тодхоһон, Парижай Коммунын 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэ К. Марксын ба Ф. Энгельсын Москвадахи музейдэ мартын 16-да нээгдэбэ.

(ТАСС).

АЛДАРТА ТҮҮХЭ

ПРАГА. (ТАСС). 1871 оной мартын 18-най революци Франциин хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түүхэдэ алдарта хуудаһан боложо ороод, ангиингаа тэмсэлдэ хүдэлмэришэн ангиин бариха тон хүсэтэ зэбсэг болобо гээд Парижай Коммунын 100 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин гаргаһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

1917 оной Октябриин Агууехэ социалис революци коммунарнуудай хүсэһэн революционно хүсэлые илалта түгэлдэрөөр бэелүүлһэн юм гээд тэрэ мэдүүлгэ соонь хэлэгдэнэ. Мүнөөнэй байдалай шиидхэхы ушарынь бологшо социализмын дэлхэйн хүсэн түгэс байгуулалта Коммунын зэншал, тэрэнэй үзэл суртал дахасалдан бии болгогдоо. Коммунын үзэл сурталынь монополинуудта, буржуазна правительствануудта эсэргүү хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлые зоригжуулна. Парижай Коммунын үзэл сурталынь империалис эзэрхэг түримхэйшүүлдэ, колониализм болон шэнэ түхэлэй колониализмда эсэргүү, элдэб эсын расизмда эсэргүү тэмсэхэдэнь хүдэлмэришэн ангине зоригжуулан элсүүлнэ.

Социалис революциин харгы гаргаһан Парижай Коммунын баатар тэмсэлшэдые хүндэлжэ байһанаа Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федераци элирхэйлэн мэдүүлнэ.

„АВИАСЕРВИС-71"

«Авиасервис-71» гэһэн тусхай выставкэ Москвагай Сокольникын парк соо мартын 16-да нээгдэбэ.

Советскэ Союз соо тиимэ выставкэ түрүүшынхеэ үнгэргэгдэжэ байна.

Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Чехословакиин, Австриин, Бельгиин, Великобританиин, ФРГ-гэй, Даниин, Италиин, США-гай, Финляндиин, Франциин ба Японой авиационно 55 компани, фирм болон предприяти самолёдто табигдаха зэмсэг түхеэрэлгэ, пассажирнуудта хэрэгтэй эд зүйлнүүдые тэрэ выставкэ дээрээ харуулха.

ЛУНОХОДОЙ ТАБАДАХИ ХАХАД ҮДЭРЫНЬ

Замбуулинай алас холын барисаа бэелүүлдэг центр

(ТАСС). Һара дээрэхи нэгэ хүнхэрһөө луноход мартын 12-то гаазаашаа гараһан байгаа. Теэд мартын 13-да луноходтой барисаа бэелүүлхэ сеанс болохо үедэнь «Луноход-1» тэрэ хүнхэр шадарайнгаа шэнжэлгэ үргэлжэлүүлбэ.

Мартын 14-дэ Бороото далайн районд наран 51 градус дээрэ байба. Наранай тиимэ дээрэ гарахадань телевизионно дүрсэ үзэгдэлнүүд муугаар харагдадаг, тиимэһээ луноходые газарһаа жолоодон хүтэлхэ гээшэ нилээд бэрхэтэй болобо. Өөрөө ябадаг аппарат мартын 14-һөө 16 хүрэтэр тэрээн дээрэһээ нэгэл газартаа байжа, замбуулинай элшэ гэрэлые шэнжэлжэ байха. Энэ үе соо луноход дээрэһээ телеметрическэ мэдээсэлнүүд абтаха.

АДУУШАН СОЛОЁО МАГТУУЛНА

...Зүүн хойто добуунай саанаһаа шэнгэхэн дуутай адуунай инсагаахань соностожо, хээр азарга зог татан шагнаархашана. Һүрэг адуун баһал толгойгоо үргэн шагнаархалсана. Тииһээршье байтар хүтэл дээрэ ондоо һүрэг адуун бии боложо, хээр азарга хүзүүгээ нугалан, һүүл, дэлһэ хиисхүүлһээр урдаһаань гүйшэнэ. Түрүүлжэ ябаһан халзан зээрдэ гүүнтэй һаял унхидалсажа, «һайзгайтажа» байтарынь, һүрэгэйнгөө һүүлдэ ябаһан хүхэ-боро азарга хүтэл дээрэ гаража ерээ. Һүрэгтэнь ондоо азаргын халдаад байхые харажархимсаараа, хүхэ-борошье хада руу шэдэһэн шулуун шэнгеэр шуумайшаба.

— Зай, энэшни наншалдаан боложо магад. Хирэ-хирэ болоод лэ тулалдаа хэдэг хоёр юм. Борошни хээр азаргаяа айлгаха байха, — гэжэ Григорий Иванович хэлэнэ.

Хээр азаргашье далтиран татаад, үшөөл бэеэ үрэнги, эрьелдэн зогсоно. Ухаа мэдээгүй, тархяа дороо хэжэ, хоёр шэхээ хуумайлгаад, шууяжа орожо ерэһэн хүхэ боро азарга хамагай түрүүндэ һабяаһагүй зээрдэ гүүгээ халта хазаад, хээр азаргада ошожо, шэлэдэнь аһашаба. Хазалдажа, үдьхэлэлдэжэ, дүрбэ мүсөөрөө оролсожо байтараа, хээр азарга саашаа гүйжэл үгэхэ ушартай болоно. Зээрдэ гүүншье бушуухан һүрэг руугаа шургажа, адуунаар худхаралдашаба.

— Абаа бэзэш. Үлүү хаража ябахаяа болихош, — гэжэ адуушан хээр азаргаяа шоглоно.

Эдэ адуун Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һан һүрэг. Үндэр хээр моритой, эмээл дээрээ хоноогдошоһон мэтэ, халта һүүжэлдэжэ һууһан адуушан һүрэгүүд соогуураа ябажа, түрүүн даагануудаа бүридхэнэ. 36 дааган булта бии хэбэртэй. Хээлитэй, бүдүүн гүүн бүхэн хажуудаа даага, гуна, шүдлэн дахууланхай, саһан дороһоо зелёнкын үлэдэһэ түүнэд. Ута үбэлые һэтэ бэлшэжэ, «һогооборишье үбһэнэй хухархай» эдеэгүйшье һаа, адуун мяха дүүрэн, үреэ шүдлэнгүүд оодоролдожо, нэшэлдэжэ ябаад гүйлдэнэ.

— Хагдан һайн, үбэл дулаан, адуун хүшэеэ балай хүдэлгөөгүй. Иигээд лэ өөһэдынгөө хүлөөр, өөһэдынгөө амаар тэжээлээ оложо эдижэ ябадаг мал лэ даа адуун гээшэмнай, — гэжэ адуушан хөөрэнэ.

Энэ хүмнай унага абалгаар хоёр жэл удаагаар Захааминай аймагай чемпион болоһон, адуушан солоёо магтуулһан Григорий Яньков гээшэ. Жэжэтэй, томотойгоо 80-яад адуутай байгаад, үхэл гарзагүйгөөр харууһалжа, унаада, мяханда жэл бүри 20 гаран адуу бэлэдхэжэ байдаг. Урзанда 30 гүүтэй байгаад, 29 унага абаа һэн. Нёдондо һүрэгөө 8 гүүгээр олошоруулжа, 38 гүүнһээ 36 унага гэхэ гү, али 100 гүүн бүриин 95 унага түлжүүлһэн байна. Байрашьегүй, үбһэ тэжээлшье эдидэггүй, жэлэй дүрбэн сагта ходол хээрэ ябадаг адуунһаа иимэ унага абаха гээшэ амаргүй. Зунай бэлшээришье муутай. Булагта гэжэ голой эхиндэ, гол түлэб ара модон соо зуһадаг. Тиигэбэшье, бултал бүрин бүтэн, хурга, хоёр хурга арьбантай, монсогор тарганууд болоһон, зунай бэлшээриһээ буудаг.

Григорий Иванович хайшан гэжэ ажаллахадаа гүүнүүдээ һубайруулангүй, абаһан унагануудаа гарзалуулангүй, һайнаар түлжүүлнэб гэхэдэ, хамагай түрүүндэ азаргануудаа ороондонь эртээнһээ һайнаар бэлэдхэдэг заншалтай. Тиигээд гүүнүүдэйнгээ унагалха дүтэлөөд ябахада илангаяа наринаар харууһалдаг, унагалжа захалхадань ходол эрьежэ, шалгажа байдаг юм. Саг сагтань бэлшээриень һэлгүүлжэ, үбэлэй сагта уһаар дутаангүй, булагтай, харзатай газарта дүтэлүүлжэ байха хэрэгтэ нүхэр Яньков шухала анхаралаа хандуулдаг.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хүндэ ашаанай мяхалиг үүлтэрэй азаргануудые худалдан абажа, адуун һүрэгэйнгөө үүлтэрые нилээд һайжаруулаа. Гүрэндэ худалдагдаһан залуу адуун мүнөө 3,5—4 центнер татана.

Манай эндэ адуу үшөөл олоор бариха, мүнөөнэйхидэ орходоо хоёр-гурба дахин ехэ адуунай мяха гүрэндөө худалдадаг болохо байгаа. Теэд адуумнай, илангаяа гүүнүүднай үсөөнөөр үдэнэ. Бүхыдөө унага үсөөноор абанабди. Манай колхоз нёдондо жэлдэ 140 гүүнһээ оройдоол 95 унага абаа. Зуун гүүн дээрэ гаргахада, 68 унаган хүртэнэ, — гэжэ Григорий Иванович хөөрэнэ.

Нээрээшье, колхозой нүгөө хоёр адуушад Ф. Лопов, М. Карнаков гэгшэд Ивановичта адляар түл абадаг һаа, нэмэжэ үшөө 40-өөд унаган абтаха бэлэй. Хамагһаа олон, аяар 49 гүүтэй Михаил Корнаков илангаяа үсөөн, оройдоол 18 унага түлжүүлээ. Гүүдэйнь гурбанай хоёр хуби шахууень унагагүй, бэеэ оодоролдожо ябана. Колхозой адуушад адлия эрхэ байдалда ажалладаг аад, дааһан хүдэлмэридөө ондо ондоогоор хандадаг дээрэһээ иимэ дүнгүүдтэй байна бшуу.

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ нүхэр Яньков мүнөө энэл гүүн бүхэнһөө унага абаха зорилготой ажаллажа байна...

— Партиимнай хорин дүрбэдэхи съездын Директивэнүүд соо, —гэжэ Григорий Иванович хөөрэнэ.—Оронойнгоо хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөхэ, хүдөө зоной бодото салин хүлһые үшөө гуша-дүшэн процентээр дээшэлүүлхэ зорилго табигдаа. Бидэнэр, хүдөөгэй ажалшад парти, правительствынгаа энэ анхарал оролдолгоор ехэл баяртай байнабди. Үшөөл һайнаар ажаллаха хүсэл зориг түрэнэ.

Суутай солотой адуушан хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, мүнөө жэлдэ эхэ гүүн бүриһөө унага абаха зорилгоёо хүсэлдүүлхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ,
манай корр.

ХЯАГТЫН АЙМАГАЙ «ДРУЖБА» КОЛХОЗОЙ МЕХАНИЗАТОРНУУД КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛЭЙ МҮРЫСӨӨНДЭ ОРОЛСОХОДОО БҮХЫ ТЕХНИКЭЕЭ ҺАЙН ШАНАРТАЙГААР СЪЕЗДЫН НЭЭГДЭТЭР ЗАҺАБАРИЛЖА ДҮҮРГЭХЭ ЗОРИЛГО УРДАА ТАБИҺАН БАЙГАА. ТЭДЭНЭР АБАҺАН УЯЛГАЯА АМЖАЛТАТАЙ БЭЕЛҮҮЛЭЭ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ПОЛИДО ГАРАХААР БЭЛЭН БОЛОҺОН ТРАКТОРНУУД.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проект зүбшэнэбди

ШУХАЛА ДОКУМЕНТ ШУДАЛНА

Ой модоной, модо болбосоруулгын ба целлюлозно-саарһанай промышленностьда үйлэдбэриин бүридэлые улам саашадань һайжаруулха, модые бүхыдэнь бүрин хэрэглэхэ ябадал хангаха.

...Ой модоной ба модо болбосоруултын предприятинуудта ажалай бүтээсые, тухайлхада, 35 процентээр, целлюлозно-саарһанай промышленностиин предприятинуудта 45 процентээр дээшэлүүлхэ.

(КПСС-эй ЦК-гай проектһээ).

«Забайкаллес» комбинадай туршалга-харуулгын Клюевскэ леспромхоздо ерэхэтэйгээ сасуу, эндэхи модошод КПСС-эй XXIV съездэ эдэбхитэйгээр бэлдэжэ, ажалай эрхим амжалтаар угтахаар зоригжонхой гэжэ мэдэхээр. Тосхонойнь үйлсэ гудамжаар, предприятиин үйлэдбэриин участогуудаар гоё һайханаар зурагдаһан панно, плакат, лозунгнууд партиин съездын хүндэлэлдэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхые, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхые, ажал хүдэлмэридөө шэнэ амжалта туйлажа, КПСС-эй съездын нээгдэхэ үдэрые угтахыень модошодые уряална.

— «1970—1971 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проектын хэблэлдэ толилогдохотой сасуу, энэ шухала документтэй бүхы ажалшадаа танилсуулжа эхилээбди,—гэжэ леспромхозой парткомой секретарь Дмитрий Феофанович Арсеньев хөөрэнэ.

Модо бэлэдхэлэй мастерска участогуудта, доодо складай халаануудта, модо хюрөөдэдэг цехтэ, автогаража политинформаторнууд А. Т. Кобылкин, В. И. Тянкин, В. И. Ефимов, В. В. Зайкин, А. И. Михеев гэгшэд ошожо, эдэ Директивэнүүдээр түс тустаа 4-5 хөөрэлдөө үнгэргэһэн байна. Мүн агитаторнууд өөһэдынгөө ажалладаг бага комплексно бригадануудта, халаануудта КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проект газетэ дээрэһээ бултыень уншажа үгөө.

— Һонирхолтой байна даа, Директивэнүүдэй проекттэй танилсажа байхада,—гээд машинада модо ашаалдаг Николай Иванович Данилов хөөрэнэ. — Үнгэрһэн наймадахи түсэбтэ табан жэлэй гол дүнгүүд маанадай сэдьхэл зүрхэ баясуулна. Үнгэрһэн үедэ манайшье леспромхоз муу бэшээр хүдэлжэ гараа, ажалаймнай эрхэ байдалшье нилээд һайжараа гээшэ.

Шэнэ табан жэлдэ шиидхэхэ зорилгонуудтайгаа танилсажа, хэхэ бүтээхэеэ тодорхойлжо байхадаа, эндэхид үнгэрһэн табан жэлэй дүнгүүдээр дэмы омогорхоногүй.

Леспромхозой үйлэдбэри энэ үедэ танигдашагүй болотороо хубилаа. Доодо складай—эндэ ойһоо асарагдаһан модон болбосоруулагдажа бэлэн болгогдоод, саашадаа хэрэглэгшэдтэ эльгээгдэдэг—хүдэлмэри хүсэд тооной оньһожоруулагдаа, далайгаар дамжажа ерэһэн модо буулгаха оньһон түхеэрэлгэтэй порт баригдаа. Ойһоо модо шэрэлгэдэ ехэ хүсэтэй томо томо КРАЗ-ууд ябана. Үйлэдбэриин гол фондынь үнгэрһэн табан жэлэй туршада хамта дээрээ 1 миллион 450 мянган түхэригөөр ургаа.

Эдэ бүгэдын ашаар модо бэлэдхэлгэнь 4 дахин, модо шэрэлгэнь 6 дахин дээшэлһэн байна. Нэгэ хүдэлмэришэнэй комплексно бүтээсэнь 78 процентээр ургаа.

Теэд бүтээһэн, туйлаһанаараа тус леспромхозойхид һанаагаа амарнагүй, шэнэ табан жэлдэ шиидхэхэ зорилгонуудаа хараалан тодорхойлно.

«Мүнөө хүдэлжэ байгаа модо бэлэдхэдэг предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэ. Тиихэдээ модо бэлэдхэлгэ дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха, бүри шэнэ машина болон түхеэрэлгэнүүдые нэбтэрүүлхэ, автомобильна харгынуудые һайжаруулха хэрэгтэ, мүн һайнаар оньһожоруулагдаһан шэнэ леспромхозуудые байгуулха асуудалда онсо анхарал хандуулха хэрэгтэй. Модо бэлэдхэлгэ дээрэ ажалладаг хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай ажалайнь эрхэ байдалые, ажаһуудалые һайжаруулха» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай проект соо хэлэгдэнэ.

Эдэ зорилгонууд манай леспромхоздо сэхэ хабаатай гээд коммунист, модо шэрэдэг машинын жолоошон Владимир Михайлович Савинов партийна суглаан дээрэ мэдүүлһэн байна.

Леспромхозой коммунистнууд КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, тэрэниие бүримүһэн һайшаажа, предприятиингаа үйлэдбэри һайжаруулха тушаа олон дурадхалнуудые оруулба. Тэрэшэлэн энэ асуудалаар үйлэдбэриин зүблөөнүүд хаа хаанагүй үнгэргэгдөө.

Хүдэлмэришэд, коммунистнуудай оруулһан һанамжа дурадхалнуудые суглуулан согсолжо, бүридхэжэ, клюевскынхид урдаа иимэ зорилго табиба гэбэл: модо бэлэдхэлгэеэ шэнэ табан жэлдэ 1,54 дахин, модо хюрөөдэлгэеэ 1,82 дахин ехэ болгохо, шэнэ продукци үйлэдбэрилгэ шудалжа, жэлдээ 15 мянган кубометр технологическа зүйл—зомгоол гаргадаг болохо.

Энээнэй тулада модо бэлэдхэлэй шэнэ участогууд ашаглагдажа эхилхэ юм. Тиишэ 50—60 километр утатай автомобильна харгы татагдаха, модо хюрөөдэдэг 4 раматай шэнэ цех баригдахаар, олон шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдохоор хараалагдана.

Тэрэшэлэн культурно-ажаһуудалай ехэ барилга хэгдэхэ: 140 үхибүүдэй байха ясли-саад, «Таежный» тосхондо водопровод, магазин гэхэ мэтэ баригдаха.

Директивэнүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай проект хэлсэхэ үедэ ороһон дурадхалнуудай зариманууднень эндэ дурдалтай:

Леспромхоздо тогтоогдомол табан жэлэй түсэбэй хүргэгдэхэдэ, иимэ түсэб жэл жэлээрнь хубаарилжа, бага комплексно бригада, автомашинануудай экипаж, доодо складай поточно лини бүхэндэ хүргэхэ;

Бүхы орон дотор модон гэр гэхэ гү, али модоор гэр байра барилгые эрид хорооно гэжэ Директивэнүүд соо хараалбал зүбтэй хаш. Барилгын индустриин үргэнөөр хүгжөөгдэжэ байһан үедэ байрын гэрнүүдэй, үйлэдбэриин барилгануудай хана, торхо бодхоолгодо үнэ сэнтэй, нарин хэрэгсэлдэ хэрэглэгдэдэг модо гаргашалха гээшэ буруу гэжэ тоолохо;

Леспромхозуудые модо шэрэхэ нэгэ түхэлэй марын автомашинануудаар хангаха. Энэ ушарта машинануудай харууһалга, заһабарилга хүнгэн, түргэн, шанартайшье боложо үгэхэ һэн.

Табан жэлдэ шиидхэхэ зорилгонуудаа даб дээрэ тухайлан тодорхойлһон Клюевскэ леспромхозой модошод эдэ үдэрнүүдтэ ажалайнгаа эршэ улам шангадхана.

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ коммунист Ефим Григорьевич Викулинай хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригадынхид түрүүлжэ ябана. Эдэнэр жэлэй түрүүшын кварталай түсэбһөө гадуур 1000 кубометр модо бэлэдхэхэ уялгаяа болзорһоонь холо урид дүүргэбэ.

Модо шэрэдэг машинануудай экипажнуудай дундаһаа А. Г. Шалаев, партиин гэшүүд А. Маньков, К. Н. Савинов гэгшэдэй экипажнууд эрхимлэнэ.

Съездэ бэлэдхэлэй үдэрнүүдтэ үйлэдбэриин технологи нилээд һайжараа. Февраль һараһаа эхилжэ, бага комплексно бригадануудта тракторынь үдын забһарлалгын үедэ зогсоогдонгүй ажалладаг болоо. Модо зөөдэг машинанууд бултадаа үдэр һүнигүй, гурбан халаанда ашаглагдана.

Бүхы леспромхозоороо съездын хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа 3-4 хоногоор уридшалха аргатай боложо байнабди. Имагтал ажалайнгаа эршэ алдажа болохогүй, ажалшадай эдэбхи үүсхэл бүри хүгжөөхэ зорилго коммунистнуудайнгаа үмэнэ табинабди гээд, парткомой секретарь Д. Ф. Арсентьев мэдүүлнэ.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ,
манай корр.

Кабанскын аймаг.

АЖАХЫНУУДТА, АРАД ЗО

Завод ба фабриканууддта, колхоз ба совхозуудта, ... дээрэшье олон ондоо маркын хэдэн миллион авто... үдэр бүри «ажаллана». Автотранспортаар хэды хүн ... иишэ тиишээ ябана гээшэб?!

КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проект ... машинануудые бүри олоор бүтээн гаргадаг болохо ... хараалагданхай. Хэрбээ 1970 ондо 916 мянган маши... даһан байбал, 1975 ондо 2 — 2,1 миллион бүтээгдэхэ. ... ашаанай машина бүтээлгэ 1,5 дахин, хүнгэн машина ... 3,8 дахин олошоруулагдаха байна.

Тольятти хотодо Волжско автомобильна завод һа... лалгада оруулагдаа. Энэ заводой, мүн тэрээндэ хаба... приятинуудай барилга юһэдэхи табан жэл соо ду... юм. Кама мүрэнэй эрьедэхи Набережные Челны хот... автоград бодхоогдожо байна. Шэнэ табан жэлэй эсэс... вод ехэ ашаанай машинануудые гаргажа эхилхэ юм.

Ехэ ашаанай автомашинануудые, мүн автопоезд... тээн гаргадаг болохо асуудалда манай парти онсо ан... дуулна. Ашаанай тусхай шэглэлтэй автомашина боло... нын тэргэнүүдые бүтээлгэ нилээд дээшэлхэ. Мүн хо... зүгэй, халуун уларилтай нютагуудта хэрэглэхэ ма... тиихэдэ модо шэрэхэ автопоезднууд баһал олошору... байна. Горнорудна промышленностьда хэрэглэгдэхэ ... свал ба 120 тонно ашаа гансата шэрэхэ шадалтай ... нуудые шэнээр бүтээдэг болохоор Директивэнүүдэй ... хараалагдана. Янза бүриин автобусуудые бүтээн гар... шадаа үргэдхэгдэхэ юм. Микроавтобус бүтээлгын ... вида ашаглалгада оруулагдаха.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ миллионһоо ү... машина гаргагдахаар хараалагданхай. СССР-эй арадай ... ба арад зоной эрилтэ хангаха талаар автомобильна ... ленностьда шэнэ табан жэл соо ехэ алхам хэгдэхэ байна.

ШЭНЭ АМЖАЛТАДА УРЯАЛНА

Шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэлгэ колхозоймнай таряашад, механизаторнууд, малшад, хонишод, гахайшадай дунда мүнөө үргэнөөр ябажа байна. Партиин хараалһан асари ехэ түсэбүүд бидэнние омогорхуулна, шэнэ амжалтада зоригжуулна. Би зоотехник һэн тула, юһэдэхи табан жэл соо хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалаар һонирхоо бэзэб.

Үнгэрһэн табан жэлнүүдтэ сагай уларил һайн байгаа гэжэ хэлэхын аргагүй. Ган гасуур болоһон 1969 он саашанхи ургалтадамнай нилээд тойбо татаһан, хүдөөгэйхидтэ шангахан шалгалта боложо үгэһэн байна гээшэ. Тиигэбэшье бидэ адууһа малайнгаа тоо толгойе үсөөрүүлэнгүй, ашаг шэмыень доошолуулангүй хүхэ ногоон дээрэ гаргажа шадаабди. Эндэ колхозой правлени, парткомой зүгһөө ябуулагдаһан эмхидхэлэй болон ойлгууламжын хүдэлмэри горитой нүлөө үзүүлээ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Һаяхан колхоздомнай хамтын тоосоото суглаан үнгэргэгдэжэ, наймадахи табан жэлэй, үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдээ, саашанхи зорилгонууд хараалагдаа. Үнгэрһэн табан жэл соо колхознай урагшаа горитой алхам хээ гээд энэ суглаан дээрэ омог баяртайгаар тэмдэглэгдэһэн байха юм. Жэшээнь, **табан жэлэй даабариһаа гадуур** гүрэндэ 37.587 центнер таряан, 249 центнер хартаабха, 9.118 центнер һүн, 967 центнер мяхан, 20 центнер нооһон, 500 мянган үндэгэн худалдагдаа.

Гэхэ зуура, бии байгаа нөөсэнүүдээ дүүрэн хэрэглэжэ шаданагүйбди гээд сэхэ руунь хэлэлтэй. Нэн түрүүн ниитын һүрэг малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэгдэнэгүй. Угайдхадаа абтаа болоһон үбһэ тэжээлэймнай шанар муу байһаар. Эгээл энээнһээ уламжалан, һү, мяхан, нооһоной өөрынь үнэ сэн дээшэлнэ. Үнгэржэ ерэхэдээ, нарай мал гарзална. Һёдондо хура бороогой байжа, үбһэ ногооной гараса яһала һайн байгаа. Тиигэжэ нилээд ехэ хэмжээнэй үбһэ хуряажа абаабди. Бүхыдөө 24 мянган центнер үбһэн хуряагдаа. Теэд тэрэнэймнай шанарынь тон муу. Юундэ иимэ гээшэб гээд хараад үзэхэдэ, колхоздомнай тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриин эмхидхэл мүнөөнэй эрилтэдэ хүсэд харюусанагүй гэжэ хэлэхэ байнаб.

Ажахыдамнай хоёр томо бригада бии. Тэдэнэр өөһэд өөһэдынгөө бригадада байһан адууһа малдаа үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг гуримтай. Теэд бригадынхид абтаһан центнер үбһэнэй түлөө бүхы анхаралаа табяад, шанарайнь түлөө һаналаа табидаггүй. Тэдэнэр юундэ шанарай түлөө анхарнагүйб гэхэдэ, абтаһан центнерэй зэргээр салин хүлһэ, нэмэлтэ түлбэри абана бшуу. Сомогдоһон һүри тэрэ үдэртэнь тушаажа абадаг. Нойтоор һүрилһэн үбһэн нэгэ үдэр соо хэдыхэн һуухаб даа. Хэмжэхэдэнь ехэл байха бшуу. Тиигэжэ ехэ хэмжээнэй үбһэн хуряагдаһанда тоологдодог. Үнгэржэ ерэхэдээ, сомоонууд досоогоо хүндытэй байдаг. Һайнаар гэшхэгдэнэгүй ха юм. Гадна силос хэдэг нүхэнүүдэй хана шэнээр заһагданагүй. Тиигэжэ дараа болоһон силос үжэдэг.

Эдэ бүгэдын гол шалтагаан хадаа, бригадирнууд мал ажал эрхилхэ хэрэгээ бэеһээ саашань түлхижэрхёо. Энээн тушаа тоосоото суглаан дээрэ шангахан хөөрэлдөөн болоо. Мал ажалһаа абтадаг продуктнуудай өөрынь үнэ сэнгэй түлөө бригадирнууд сэхэ харюусаха зэргэтэй гэжэ һанаха байнаб. Тиигээд лэ байгаа һаамнай. үбһэ тэжээлшье ехээр, шанар һайнтайгаар абтадаг болохо һэн.

Продукци абаха, зөөхэ, хадгалха үедэ тэдэнэй гээлтэ хоролтодо орохо, шанарынь муудаха ушар үгы болгохо эрид шанга хэмжээнүүдые абаха гээд арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй ЦК-гай Директивэнүүдэй проект дотор сэхэ заагдана.

Шэнэ түл түрэсэ абалга ажахыдамнай түлэг дундаа ябажа байна. Һүүлэй мэдээгээр, 100-һаа 77 хурьгад айтанхай. Гарзада орохо ушар мүнөөдөө үгы. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ гүрэндөө 10 мянган центнер һү, 5.000 центнер мяха, тэрэ тоодо 1.850 центнер гахайн мяха, 610 центнер нооһо, 350 мянган үндэгэ худалдаха гэһэн социалис уялга абанхайбди. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ арга боломжо бидэндэ бии.

Үбһэ тэжээл бүри ехээр хуряадаг болохо зорилготойгоор 150 гектарта олон жэлэй ногоон таригдаха, 200 гектар сабшалан шэбхээр үтэгжүүлэгдэхэ, 250 га сабшалангаа үндэһөөрнь һайжаруулхабди. Энээнэй тулада 20 мянган тонно паг шэбхэ зөөгдэжэ гаргагдаха. Үрин дулаанай ороноор нуга сабшалан дээрээ шэбхэ гаргажа эхилхэбди. Оньһон техникэ заһабарилга съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр сум дүргэгдэхэ юм.

Ф. ТУГАРИНОВ,
Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхозой ахалагша - зоотехник.

КПСС-эй XXIV съездын делегат

НАЙДАМТАЙ ЭТИГЭМЖЭТЭ

— Һаяхан фабрикымнай түлөөлэгшэд залуу сэрэгшэдтэй уулзаа. Дарья Касьяновна тэдэнэй урда гаража үгэ хэлээ. Ехэ һайн, бодомжотой үгэнүүдтэйгээр сэрэгшэдтэ хандажа, зүрхэ сэдьхэлыень хүдэлгөө,— гэжэ фабрикын ажалай болон салин хүлһэнэй таһагай начальник Евгения Федоровна Горькова хөөрэбэ.

Эдэ үгэнүүдые дуулахадаа, ондоо нэгэ ушар һанаанда элеэр ороодхибо. 7-8 жэлэй саада тээ һэн.

— Һайнаар ажаллажа, Эхэ оронойнгоо баялиг арьбадхаха арга боломжо бидэнэртэ дүүрэн бии. Гүрэмнай шэнэ станок, машинаар предприятинуудые хангана,— гэжэ хэлээд, индэр дээрэ байһан эхэнэр зал руу шэртэн, удаан бодолгото болоо һэн. Тодо һонор ямар үгэнүүдээр һанал бодолоо элирхэйлхые ойлгожо ядан зогсоо бэлэй. Мүн олон хүнэй урда үгэ хэлэжэ дүршөөгүйнь элитэ байба.

Улаан-Үдын Октябрьска районой коммунис ажалай ударнигуудай слет дээрэ үгэ хэлэхэдээ, һанаандаа урдын байдал оруулжа, бахардажа, тордиһогүй һайнаар үгэ хэлэжэ шадаагүйб гэжэ тэрэ хожомынь хэлэһэн юм.

Энэ эхэнэрые үнинһөө хойшо мэдэхэб. Дүтын танил, хани нүхэр бэшэшье һаа, тэрээн тухай магтаалай үгэнүүдые дуулаһан, суглаа хураал дээрэшье оло уулзаһан байнаб. Һаяшаг үнгэргэгдэһэн Улаан-Үдын городской партийна конференци дээрэ делегадай улаан мандат үргэжэ, городой партийна организациин урда табигдаһан шухала асуудалнуудые шиидхэлсээ. Һүүлээрнь областной XXVII партийна конференцидэ хабаадалсаа. Нарин сэмбын фабрикын үйлэдбэриин түрүүшүүл тухай һонирхоходо, тэрэнэй нэрэ заатагүй түрүүшын ээлжээндэ нэрлэгдэдэг.

Юрын буряад энэ эхэнэрэй хуби заяан, ажалайнь намтар онсо өөрсэ бэшэ юм. Бүхэли наһаараа хамтын ажалда хабаадалсахатай хамта, үрэ хүүгэдээ хүмүүжүүлжэ ябаһан эхэнэрнүүд олон ха юм. Тэдэнэй дунда үйлэдбэриин түрүүшүүл, ажал хэрэгээрээ мэдээжэ болоһон хүнүүд үсөөн бэшэ. Теэд фабрикын олон түрүүшүүлэй дундаһаа тэрэ шалгарна. Ажалайнь намтар өөрсэ бэшэшье һаа, зарим илгаатай.

Дарья Касьяновна 1946 ондо сэмбэ нэхэлгын фабрикада хүдэлжэ эхилээ. Тэрэ үеын байдалые мүнөөнэйхитэй яашье сасуулжа болохогүй. Фабрикын түхеэрэлгэ, бүтээн гаргадаг продукцинь ондоо байгаа. Хүнгэн промышленностиимнай шэнэ предприяти шэрүүн нооһоор сэмбэ нэхэжэ эхилһэн юм. Республикын хүдөө тосхонуудһаа ерэһэн, ФЗО дүүргэһэн залуу басагад сэмбэ нэхэгшын мэргэжэл шудалжа, ажалда дүршэжэ байгаа. Хожомоо эдэ залуушуул хүдэлмэришэдэй гол кадрнууд болоһон, фабрикаяа алдар сууда гаргаһан юм. Тэдэнэй нэгэн Дарья Касьяновна Тумурова байгаа.

— Областной конференци дээрэ минии нэрын нэрлэгдэхэдэ, түрүүшээр балай анхараагүйб. Адли фамилитайшуул бии ха юм. Харин сугтаа һууһан нүхэрни хүхюутэйгөөр гарыемни адхаа. Юу? Намайе гү гэжэ асуугаа һэм. Теэд мүнөөшье ойлгоногүйб. Юундэ намда иимэ ехэ этигэл найдабари үзүүлээб, съездын делегат болгожо һунгааб?—гэжэ асууна.

Нэгэ бага бодолгодо абтаад, дуугай һууна. Энэ тэрэ юумэ асуунагүй, һаалта хэнгүй миин һуулсанаб. Олон юумэ бодожо, шэбшэжэ һуухыень ойлгоноб.

— Юундэ намайе һунгабаб? Намда адли түрүүшүүл олон ха юм,— гэжэ дахин дахин бодолгото болоно.

Теэд энэ асуудалда өөрһөөнь ондоо, тэрэнэй ажалһаань ондоо һайн тайлбари хэн, юун үгэхэб даа. Дарья Касьяновна фабрикынгаа байдал, сугтаа хүдэлдэг нүхэд тухайгаа хөөрэнэ. Залуушуулһаа гээгдэнгүйгөөр ажаллаха, эрхим зэргын продукци үгэхэ зорилгоёо тайлбарилна.

—Үдэр бүхэндэ һайнаар ажаллаха һанал эрмэлзэлтэй байгаагүй һаа, сагаа гамнаха гэжэ оролдоогүй һаа, ехэ бүтээсэ туйлахагүйш, гэжэ тэрэ хөөрэнэ. Фабрикада хүдэлжэ эхилхэдээ, нормоёо үдэр бүхэндэ дүүргэхэ зорилго урдаа табяа һэм. Нормоёо дүүргэдэг болооб. Тиигээд түрүүшүүлэй тоодо оролсохо гэжэ шиидээб. Энэ хүсэлни бэелүүлэгдээ.

Республикынгаа коммунистнуудые түлөөлжэ, партиин съездэ хабаадалсаха этигэл найдабарида хүртэһэн Дарья Касьяновнагай ажалайнь намтарай һүүлэй хэдэн жэлэй хуудаһа иража үзэе. Тиигээ һаа, тэрэнэй өөрынь асуудалда харюусажа болохобди. 1959—65 онуудай долоон жэлэйнгээ даабари 5,5 жэлэй туршада дүүргээ. Коллектив соогоо эгээл түрүүлэн коммунис ажалай ударнигай алдар солотой болоо. Өөрынь ажалай нормые 10 процентээр дээшэлүүлхэ үүсхэл 1965 ондо гаргаад, саашадаа даабаряа мүн лэ үлүүлэн дүүргэжэ ябаһаар. РСФСР-эй социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ, үйлэдбэриин замай залуурша гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. 1966 ондо Ленинэй орденоор шагнагдаа.

Үнгэрһэн табан жэлэй дүнгүүдынь мүн лэ һайн. Нарин сэмбын фабрикын хүдэлмэришэдэй дундаһаа эгээл түрүүлэн, түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабарие дүрбэн жэл хоёр һара соо дүүргэһэн байна. Табан жэлэй түсэбһөө гадуур 34 мянган 874 килограмм нооһон утаһа оройһон юм. Энээниие фабрикада нэхэгдэһэн сэмбэ бүдэй метрээр тоолоо хада, нилээд ехэ болохо. Тиихэдээ ажалдаа голодоһо гаргадаггүй, һайн шанартайгаар ээрэгдэһэн утаһа тушаадаг.

Хэдэн тоо, баримта дурдабабди. Нүхэр Тумуровагай ажалдаа абьяастай, шударгы бэрхэ байһые элишэлһэн тоо, баримтанууд ха юм.

ФЗО дүүргэһэн залуу басаганай фабрикада хүдэлжэ эхилһээр энэ жэлдэ 25 жэл гүйсэхэнь. Тэрэ 25 жэлэй туршада коллективтэеэ суг хамта урагшаа алхалжа ябаһаар. Үдэр, һара, жэл бүхэндэ ажалайнгаа эршэ багашье һуладхангүй, даабаряа дунда зэргээр 140 процент дүүргэһэн зандаа. Энэл хугасаада фабрикадань шэнэ станок, машинанууд абтажа байгаа. Мүн үнгэ бүриин һайн шанартай нарин сэмбэ бүд нэхэгдэдэг болоо. Шэнэ машина шудалха, нарин сэмбэ нэхэхэдэ хэрэгтэй болохо нооһон, мүн хофисо утаһа орёохо хэрэгтэй байгаа. Теэд Дарья Касьяновна нэгэшье халаанда нормоёо дүүргэнгүй бусаагүй юм.

Нарин сэмбын фабрикын коллектив алдар суутай. Эндэ олон шэнэ үүсхэл гаргагдадаг. Түрүүшүүлээрээ мэдээжэ. Утаһа орёогшо Тумурова ходол т... оролсоһон байха. Зар... га зэргэ гэрэлтээд ... гал мэтэ шэнэ үүсхэ... ро зуура суурхаад ... Харин Дарья Касья... жэл бүхэндэ ажала... юулжа, түрүүшүүлэй ... ябадаг. Утаһа орёо... һаа эгээл түргэнөөр ... эгээл бэрхээр ээрсэг ... һарһан утаһа холбо... жэлтэй залуушье, дүй ... хүдэлмэришэншье ... шье ахижа гараагүй ...

Эрхимээр утаһа ор... дүршэл, ажалайнь ... лэгдэжэ согсологд... ниинь залуу хүдэл... далдаг. Гадна өөрөө ... шуулые даажа абаад ... үедэ дүй дүршэлдэ ... бан жэлэй туршада 25 ... сагадта утаһа орёогшы... заажа үгөө. Һүүлэй ... һурагшадай дундаһаа ... кановская, Валя См... һайнаар шудалжа, ... лай ударнигай нэрэ ... төө.

«Саг эгээл үнэ... юумэн. Тэрэниие дэмы ... лохогүй. Хожомынь ... хэнь, хэхэ юумэ хэжэ ... хэсүү байха» гэжэ Д... новнагай хэлээшэнь ... Энэмнай ганса ажал... урдаа барьяад ябадаг ... Замай залуурша гэһэ... гэеэ дээрэ үргэжэ яб... гаар, табан үхибүү х... эрдэм ухаанда һургаһ... хамта, ниитын даабари... рюусалга ехэтэйгээр ... Горсоведэй цепутадаа... хин һунгагдаһан, пар... мой гэшүүн юм. ... ной хэрэглэмжэ хан... миссиин гэшүүн б... ладаа, элдэб шалт... баадалсана, тусхай ... дүүргэнэ. Теэд сагни ... хүшэр хүндэ байна гэж... ень хэншье дуулаагүй ю... журамтай, сагаа га... һан хадаа, олон даабари ... дүүргэдэг, үрдидэг гэж...

— Съездын үедэ ... нүүдтэй уулзагдаха ... харагдаха. Дуулаһа... юумэеэ тэмдэглэжэ ... тайб. Ерэн сасуугаа ... золгожо, хөөрэжэ ү... — гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Хэды сүлөөгүй байбал... хи уялгаа мартадаггү... салга ехэтэй байна ха ... нистнуудай этигэл най... рюулха, съездын хүдэл... хүдэлмэришэдтээ хөө... эртээнһээ бодомжолжо... боложо ябана. Һанаа... амардаггүй, түргэнөөр ... сагтай алхасаяа нии... ябалсадаг хадаа. тэрэ ... гэеэ алданагүй ха юм.

Нимэл даа. Бурлаза... ришэн ангиин найдамта... шэ, партиин XXIV съез... гат Дарья Касьяновна ... Саашадаа мүн лэ ... һайнаар ябыт гэжэ хү... хүрэнэ.

С. БАРДА...

МЯНГАТА САРНУУД

Жагсамалнуудһаа дутуугүй мантагар томо сарнуудые Зэдын аймагай Октябрьска совхоз мяханай комбинадта тушааба. Январь һара соо 175 шахамалнуудые гүрэндэ тушааһаниинь, толгой бүхэниинь дунда зэргээр 420 килограммда хүрөө. Тиихэдэ эгээ һайн 27 толгойнь 4,5 центнерһээ үлэжэ, толгой бүринь совхоздоо 993 түхэриг 81 мүнгэнэй олзо оруулаа. Эгээ томонуудынь мянгашье үлүүтэй болоһон байха юм.

Энэ хадаа, нэгэдэхеэр, мал харагшадай буруу, хашарагуудаа һайнаар түлжүүлһэнэй, хоёрдохёор, намар-үбэлдөө горитойхоноор шахаһанай, гурбадахяар, гүрэнэй мяха бэлэдхэлэй үнэ сэнгэй дээшэлһэнэй аша үрэ мүн. Колхоз, совхозуудһаа 400 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэй залуу малай тушаагдахада, хүрэһэн сэн дээрэнь үшөө 50 процент нэмэжэ түлэгдэхэ болоо бшуу.

Тус ажахыда мал шахалгые эрхимээр эмхидхээ. 200 толгой хашараг, гунжанууд дулаан байра соо уягдаад, тэндээ уһалаад, шахагдажа байдаг. Иимэ байдалда байһан малай таргалһаншье гээшэнь аргагүй. Хоёр һара тухан саг соо шахамалнууд 4 — 4,5 пүүдээр шэгнүүрээ нэмээнэ. Хүйтэндэ гаргангүй. дулаан байра соо нэгэ доронь шахаха гээшэ тон ашатай байба.

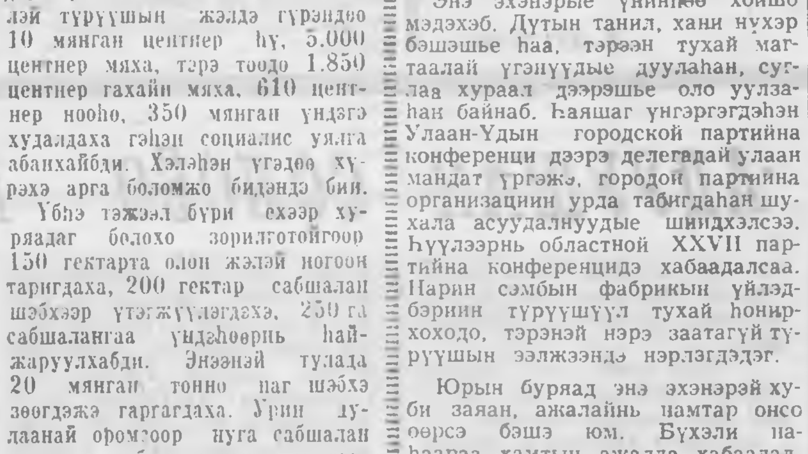
Гүрэндэ тушаагдаһан малайнгаа орондо совхоз дунда зэргээр 250 килограмм шэгнүүртэй 200 толгой хашараг шахалганда дахин табиба. Тэдэнэр зунай ногоо эдеэд, намар гүрэндэ худалдагдаха. Үнэгүйгөөр шахагдаһан нилээд ехэ мяхан намар болоходо гүрэнэй амбаарта орохо зэргэтэй.

Манай корр.

БҮД НЭХЭДЭГ КОМБИНАТ

Алма-Атын хлопчатобумажна комбинадай үйлэдбэри ургэдэжэ, оёдолой хоёрдохи фабрика ашаглалгада оробо. Тиигэжэ үнгэрһэн табан жэлдэ хүнгэн промышленностиин шэнэ томохон предприяти болонхой. Эндэ жэлдээ 60 миллион хуу метр бүд нэхэгдэхэ юм.

Тус комбинадай ээрэлгын-оёдолой фабриканууд орон дотороо бүтээгдэһэн мүнөө үеын шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Хоёрдохи фабрикадань Советскэ Союзда түрүүшынхеэ бүтээгдэһэн хоёр мянга шахуу оёдолой пневморапирна станогууд тодхогдоо. Эдэнь урда байһан машинануудта орходоо шууяа багатай, ажалайнь бүтээсые 1,5 дахин ехэдхэнэ, үйлэдбэрилэгдэхэ продукциин шанарые нилээд һайжаруулна.

Алма-Атын шэнэ комбинат аргагүй ехээр хүгжэжэ байһан СССР-эй хүнгэн промышленностиин олон тоото барилгануудай нэгэн. Үнгэрһэн табан жэлдэ манай Советскэ Союзда иимэ комбинадууд олошоржо, текстильнэ предприятинуудай үйлэдбэриин бүтээсые горитойхон хэмжээгээр ехэдхээ. Бүхы дээрээ эдэ предприятинуудта 48 мянган оёдолой станогууд нэмэжэ ашаглагдадаг болоо. КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд соо СССР-эй хүнгэн промышленностиие хүгжөөлгөөр бүри ехэ зорилгонууд табигдана. 1971 — 1975 онуудай туршада Советскэ Союзда бүд нэхэн гаргалгын хэмжээн жэлдээ 11 миллиард дүрбэлжэн метр хүрэтэрөө ехэдхэгдэхэ.

АПН-эй фото.

АНХАРАЛ ХЭРЭГТЭЙ

Һаяхан партиин Ахын райкомой бюро «Улаан Аха» колхоздо политһуралсалай хангалтагүй ябажа байһан тухай асуудал зүбшэбэ. Һуралсалай жэлэй эхилһэнһээ хойшо эндэ оройдоол 5 хэшээл үнгэргэгдэһэн байгаа. Энэ асуудалаар партийна организациин секретарь С. Д. Нарсанов тоособо. Пропагандистнар нүхэд Галсанов А. С., Будаева Д. А. хэшээлнүүдээ саг соонь үнгэргэдэггүй байһан. Нэгэнэйнгээ албанай хэрэгээр ябахада, нүгөөдэнь үнгэргэхэ ёһотой юм ха. Теэд энэнь боложо үгэнэгүй. Партийна организациин секретарь нүхэр Нарсанов дутуу дундануудтай эбсэлпоод, ямаршье хэмжээ абадаггүй байба.

Партиин райкомой бюрогой абаһан тогтоолоор коммунистнар ба партийнабэшэ хүнүүдэй ... салда хайша хэрэгээр ... түлөө нүхэр Нарсановта ... соносхогдоод, пропаганд... Галсановта һануулга хэ... тиин райком хирэ хирэ ... иимэ шалгалтануудые үнг... литһуралсалай ябасые ... байдаг болонхой.

В. ГАЛСА...

КОМСОМОЛОИ АЖАБАЙДАЛ

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ХАБААДАЛСАНА

...дахи табан жэлдэ совет ...аа туйлаhан агууехэ ам... омогорхон, шэнэ, 9-дэхи ...жэлэйнгээ хараа түсэбүүдые ...дээрэнь бэелүүлхын түлөө ...районой комсомол, залуу... ...хэба шадалаа гаргаха юм.

...С-эй ЦК-гай, СССР-эй ...нүүдэй Соведэй, ...-эй ба ВЛКСМ-эй ...бэшэг соо табиг... зорилгонуудай рай... ...торнай хэр бэелүүлэгдэжэ ...тухай hаяхан хөөрэлдэбэ...

...арти. правительствынгаа ... манай районой залуушуул ...аар дэмжэжэ, ... соо тодорхойлогдоhон ...нүүдые бэелүүлхэ хэ... эдэбхитэйгээр хабаа... ...Тиин үйлэдбэри хүгжөө... ажалай бүтээсэ дээшэлүүл... тула, урлан нарижуулгын ...дурадхал үйлэдбэридэ нэб... ...гдэhэн байна. Районой ...нуудта шэнэ техникэ, ...технологи хэрэглэгдэнэ.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фаб... бүхы хүдэлмэришэдэйнь ...нэгэ хуби залуушуул ...Нэхэлгын цехтэ 96 про... залуу зон. Тэдэнэй хүсөөр ...жэл соо ноохо hамнадаг ...» гэжэ шэнэ аппарат, ...станогууд ашаглалгада ...hан байха юм. Эдэ шэнэ ...үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ ...залуу хүдэлмэришэд Галя ...ова, Люба Мелькович, На... Гончарова, Люда Николаева, ...Платонова болон бусад ...үүсхэл гаргаhан байна. Сог ...ехэтэй залуу хүдэлмэришэ... ...Улаан-Үдын мебельнэ

комбинат, ноохо угаадаг фабрика, мяха-консервын комбинадта олошорhон байна.

Шэнэ техникэ үйлэдбэридэ хэрэглэhэнэй ашаар городой hүнэй комбинадта ажалайнь бүтээсэ 16,4 процентээр дээшэлээ. Эндэ комсомолшууд Гордеев, Вершков, Измайлов гэгшэдэй габьяа ехэ. 1970 ондо 193 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 160 мянган түхэригэй алмалта түс предприятида асарhан байгаа. Мүнөө үедэ район соомнай 150 гаран залуу ухаалан зохёогшод, урлан нарижуулагшад тоологдоно. Жэшээлхэдэ, ноохо угаадаг фабрикын 20-дохи хүдэлмэришэн бүхэн ухаалан зохёолгын хүдэлмэридэ хабаадана.

Үйлэдбэридэ түүхэй эд гамтайгаар хэрэглэхэ, алмалта, хиналта бэелүүлхэ талаар горитой юумэн хэгдэнхэй гэхэдэ болоно. Жэшээлхэдэ, нарин сэмбын фабрикын комсомол, залуушуулай хүсөөр 104 мянган түхэригэй түүхэй эд үнгэрhэн жэлдэ алмагдаhан. Түрэл партиингаа XXIV съездын нээгдэхэ үдэр алмагдаhан түүхэй эдээрээ хүдэлхэ гэhэн социалис уялга фабрикын комсомолшууд абаhан байна.

КПСС-эй XXIV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха вахтада жагсаhан. 921 комсомолшууд коммунис ажалай ударнитай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhэн гээшэ. Тиихэдэ коллективэй бэшэ хүдэлмэришэд иимэ алдар сууда хүртэхын, аха нүхэд—коммунистнуудай хуралдаае габшагай ажалай шэнэ амжалтаар угтахын түлөө ехэ оролдолго гаргана.

А. ЦЫРЕНОВ,
ВЛКСМ-эй Октябрьска райкомой секретарь.

ПАРИЖАЙ КОММУНЫН 100 ЖЭЛЭЙ ОЙ

ПАРИЖАЙ КОММУНА БА РЕВОЛЮЦИОННО РОССИ

1871 оной мартын 18-да Парижда бологшо пролетарска революци гансал Францида хабаатай онсо ушар үйлэ байhан бэшэ юм. Коммуна хаа хаанагүй үргэнөөр дэмжэгдэhэн гээшэ. Марксын хэлэhэнэй ёhоор, уласхоорондын пролетариат тэрэ коммуные «сүлөөрэлгын шэдитэ үгэ» гэжэ талархан нэрлэhэн байгаа.

Восстанида бодоhон француз хүдэлмэришэдтэй hаналаа нэгэдэлгын түлөө хүдэлөөн бүхы дэлхэйдэ дэлгэрээ hэн. Германи, Бельги, Австри, Венгри, Испани, Итали, Англи, США, Алжир болон бусад оронуудай городуудта француз хүдэлмэришэдые дэмжэhэн митинг, демонстраци, забастовконууд болоhон.

Буржуази ба тэрэнэй хэблэл Парижда болоhон ушар тушаа эгээл муу муухайгаар, коммунарнуудые ямар нэгэ дайсад, буhалгаашад гэжэ хэлэhэн байна. Европын гүрэнүүдэй правительстванууд Версальда шэбээлhэн кабинедэйхидые Парижда эсэргүү шангаар добтолхыень уряалhан, политическэ туhаламжа хүргэжэ ороhон.

Хаанта Россишье хажуу тээhээнь миин хараад байгаагүй. Россин правительство Францида болоhон революционно хүдэлөөнhөө угаа ехээр hүрдэн айгаа бэлэй. Император Александр II, тэрэнэй министрнүүд версалиинхидай хангалтагүй ажал ябуулгада дураа гутаhанаа нюугаагүй. Хархис үзэл баримталдаг либеральна зарим газетэнүүд Европын ниитэ хэблэлэй нүлөөдэ абтан, Коммуна тушаа худал хуурмагаар бэшэлсэжэ ороhон.

Хаанта засагай цензура Францида боложо байhан үйлэ хэрэг тушаа зүб мэдээсэл Росси руу табихагүйн тула яhала оролдоhон даа. Гэбэшье Россин арадуудай үнэн сэхэ түлөөлэгшэд—революционернүүд болоhон түрүү үзэлтэй хүнүүд Коммуные дэбжэлтэ ехэтэйгээр амаршалhан, тэдэнэй зариман сэхэ хабаадалсаhан байха юм.

Восстанида бодоhон Парижай хүн зон 1 Интернационалай ородой секциин гэшүүн, Парижай эхэнэрнүүдэй революционно Союзай хүтэлбэрилэгшэдэй нэгые мэдэхэ байhан Елизавета Дмитриевае (Тумановскаяе) hайн мэдэхэ байhан. Тэрэ хадаа, «улаан басаган Монмарта», багша Луиза Мишель гэгшэдтэй хамта эхэнэрнүүдэй батальон командалжа, баатар зориг харуулhан юм.

Парижда болоhон ушар байдал тушаа Дмитриева Карл Маркста, 1 Интернационалай хүтэлбэрилхы орган — Генеральна Соведтэ мэдээсэhэн байгаа. Өөрынгөө бэшэг соо тэрэ эхэнэр Парижай байдал тушаа тодорхойгоор мэдээсэдэг, тохёолдоод байhан бэрхэшээлые, Коммуны зарим алдуунуудые ойлгодог байhан. Дмитриевагай ажал ябуулгые Маркс үндэрөөр сэгнэhэн гээшэ.

Россин нүгөөдэ эхэнэр Анна Корвин-Круковская гэдэг Коммунын тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан түүхэтэй. Тэрэ эхэнэрэй ажал ябуулгань айхабтар hонирхолтой юм. Эхэнэрнүүдэй союзай Центральна Комитедтэ хүдэлмэрилжэ байха зуураа. тэрэ арадай клубуудта суглараагшадай урда үгэ хэлэдэг, Парижай округуудай нэгэндэ hэримжэтэй hэргэг байлгын комитедэй гэшүүн, революционно соносхолнуудые гаргадаг, шархатаhан хүнүүдые харууhалдаг, революционно газетын хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн байhан.

Корвин-Круковскаягай дүү басаган, хожомоо элитэ математик болоhон Софья Ковалевская гэгшэ тэрэ үеэр Парижай госпитальнуудта хүдэлөө бэлэй. Коммунын дарагдаhанай hүүлээр Софья өөрынгөө хани нүхэр, эрдэмтэ-палеонтолог Владимир Ковалевскитэй национальна гвардиин батальонуудай нэгые командалhан Корвин-Круковскаягай хани нүхэр Ш. В. Жакларта түрмэhөө тэрьедэхэ хэрэгтэнь ехээр туhалhан.

1 Интернационалай ородой секци восстанида бодоhон парижангуудай талада hэн. Тус секциин гэшүүд революцида хабаадагшадта туhалха тусхай комитет байгуулаа.

Жараад онуудай үеын студентнүүдэй хүдэлөөндэ хабаадаhан ородой революционер Михаил Сажин гэгшэ Швейцарида байхадаа, мартын 18-да Парижда болоhон восстани тухай дууламсаараа дары тиишэ ошоо. Гартаа буу бариhан тэрэ хүн Коммунын хэрэг хамгаалалсаhан, коммунарнуудай баатар зоригтойгоор тэмсэhэн тухай hүлдэ дурасхаал соогоо бэшэhэн юм. Коммуны суута командир байhан генерал Ярослав Домбровскиин адъютант хэн байгааб гэхэдэ, национальна гвардиин капитан Валериан Потапенко, Парижай вокзалнуудай нэгэндэ лейтенант, тайшаа Багратион гвардеецүүдэй отрядые командалаа бэлэй. Версалиинхид тэрэниие барижа, буудан алаhаниинь харамтай.

«Талмай дээрэ Парижай Коммунын тогтоhониие соносхолго».
(К. Маркс ба Ф. Энгельсын музейн фондhоо абтаhан зураг).
ТАСС-ай фотохронико.

Испаниин хүдэлмэришэдэй «Сүлөөрэлгэ» гэжэ газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, Коммунада хабаадалсаhан 89 ородууд сүүдлүүлэн хэhээгдэhэн. Россин түрүү үзэлтэй олониитэ Коммунын хуби заяагаар ехэтэ hонирхоhон, анхарал ехэтэйгээр тэрээндэ хандаhан гээшэ. Тэрэ үеын «Отечественные записки», «Дело», «Искра», «Неделя» гэжэ демократическа газетэ ба журналнууд Парижда болоhон революци тухай публицистическэ ба литературна ехэ материал толилдог hэн. Тэдэнэйнь авторнууд тэрэ үеын мэдээжэ литераторнууд байhан Николай Михайловский, Петр Боборыкин, Глеб Успенский, Дмитрий Минаев гэгшэд Версалиин правительствын зэрлиг аашые зэбүүрхэн буруушаадаг, Францида болоhон үйлэ хэрэгые ухамайлан ойлгохые hэдэдэг байгаа бшуу.

1871 оной зун Михаил Салтыков-Щедрин Коммуна тухай өөрынгөө hанамжые Россин олониитын хүдэлөөнтэй холбожо, уншагшадтаа мэдээсэхые hэдэhэн гээшэ. Гэбэшье тэрэнэй очеркнууд хаанта засагай цензурые дабажа шадаагүй. Бүри hүүлдэ болоhон хойно Николай Чернышевский «Отблески сияния» гэжэ дууhагдаагүй үлэhэн роман соогоо 1871 оной пролетарска революцида хабаадалсаhан ород хүнэй образ харуулаа hэн. Ородой поэт Николай Некрасов Парижай Коммуна тухай бэшэhэн шүлэгүүд соогоо Версалиин алуургшадые үхэлэй шуhаар жүрөөдэhэн арьяатад гэжэ нэрлэhэн байха юм.

Ородой революционно хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ Коммунын ехээр нүлөөлhэниинь мэдээжэ. Ородой революционернүүд, тусхайлан хэлэбэл, Николай Кибальчич, Вера Засулич болон бусад Коммунын дүй дүршэл анхаралтайгаар шудалhан байна. Парижда болоhон үйлэ хэрэг тэдэнэй олонойнь саашанхи замаа зүбөөр тодорхойлходонь туhалhан юм. Революционно народник Осип Аптекман иигэжэ бэшэhэн байна: «Иигээд шиидхэбэри олдобо. Маргаха, хэлбэрхэ юумэн үгы. Хрусталь шэнги сэбэр бодол, мэдэрэл залуушуулай сэдьхэлдэ нэбтэрhэн байгаа...»

Нүгөөдэ народник Александр Лукашевич 1871 он тушаа иигэжэ хэлэhэн: «Агууехэ тэмсэлэй гайхамшагта дүлэн холуур соробхилбо... дабшажал мэдэбэ. Бидэнэр мүнөө Делюклюз ба Верморелиин үеынхид болообди, интернациональна пролетариадай «ангиин» тэмсэлдэ үнэн сэхэбди... версалиинхидые үнэн зүрхэнhөө үзэн яданабди».

Народнигууд таряашадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхадаа, зарим ушарта Коммунын тунхаглаhан уряа хэрэглэдэг байhан.

Карл Марксын «Францида болоhон граждан дайн» гэжэ ном соо Коммунын уг зорилго харуулагдаhан, тэрэнэй hургаал шэнжэлэгдэhэн гээшэ. 1871 ондо тэрэ ном Швецарида ород хэлэн дээрэ оршуулагдан толилогдоhон, hүүлээрнь Россида хэдэн дахин хэблэгдэhэн түүхэтэй. Энэ гайхамшаг зохёол хүдэлмэришэдэй кружогуудта шудалагдажа эхилээ.

Коммунын дарагдаhан ушар ородой революционернүүдэй хүсэл зоригые мохоогоогүй. Жэшээнь, 1875 ондо Петр Лавров гэгшэ мартын 18-най үдэртэ зорюулагдаhан статья соогоо иигэжэ бэшэhэн: «Пролетариадай хүдэлөөнэй дүлэн хаанаб? Тэрэ дүлэн банк болон биржэнүүд доро, парламент болон министерствэнүүд доро улам тодоор носон үргэдэнэ... Үлэсхэлэн зоболонгhоо туража үхэhэн хүн бүхэнэй хүүр дээрэ тэрэ дүлэн нособно... Гэдэhэ садхалан баяшуулай баяр зугаае hангирхай хубсаhатай хүдэлмэришэн анирүйхэн харана. Эгээл эндэ тэрэ дүлэнэй улаан хэлэн булталзана. Энэ дүлые юугээршье унтаргаахын аргагүй гэжэ гэдэhэ садхалан баяшуулшье мэдэнэ... Буугай hомонhоо олон хүн унаа, теэд үхөөшэдэй орондо ондоо тэмсэлшэд бодоно... Парижай хойморой кварталнуудай гэрэй хүнды соогуур олон түмэн үхибүүд эхынгээ үгөөр Коммунын hүртэ захяа дамжуулна».

1870-аад онуудта Россида hаял дэлгэржэ байhан хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ Парижай Коммуна жэшээ боложо үгэhэн ха юм. «Урда Россин хүдэлмэришэнэй союзда» хабаадагшад 1875 ондо Парижай Коммунын түүхэ ба ажал ябуулгые шудалжа байhан шуу. Ородой хүдэлмэришэдэй Хойто зүтэй Союзай программада Коммунын нүлөөтэй байhан тушаа шэнжэлэгшэд мүнөөшье тэмдэглэнэ.

1878 оной мартын 18-да—Коммунын долоон жэлэй ойдо зорюулагдаhан митинг дээрэ Одессын хүдэлмэришэд иигэжэ мэдүүлhэн: «Франциин хүдэлмэришэд таанадта, Одессын хүдэлмэришэд аха дүүгэй халуун баяр хүргэнэ. 1871 ондо Парижай баррикадада таанадай аха, эгэшэ дүүнэр, эсэгэ, хүбүүд, басагад ба нүхэдэйтнай ямар ехэ уг зорилго бэелүүлхын түлөө тэмсэн, баатарай үхэлөөр унаа hэм. Бидэнэр тэдэнэй хүсэл бэелүүлхын түлөө эхэ орондоо хүдэлмэрилнэбди».

Коммунын түүхэ, тэрэнэй дүй дүршэлые ородой большевигүүд анхарал ехэтэйгээр шэнжэлhэн гээшэ. В. И. Ленинэй «Карл Марксын hургаалай түүхэтэ хуби заяан», «Коммунын hургаал», «Коммунын дурасхаалда» гэhэн статьянууд соо марксизмые хүгжөөлгэдэ, мүн уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ 1871 оной пролетарска революци ямар ехэ удха шанартай байhан тушаа тодо hонор сэгнэлтэнүүд үгтэнхэй.

Парижай коммунарнуудай эрхим уг залгамжалагшад, тэдэнэй хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэд—ородой революционернүүд-ленинецүүд гэжэ түүхэдэ мэдээжэ болоhоор үниинэй. Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро Россин хүдэлмэришэн анги ажалша таряашадтайгаа хамта буржуази ба помещигүүдэй засаг бусалтагүйгөөр үгы хэжэ, дэлхэй дээрэ анха түрүүшын социалис гүрэн байгуулжа шадаа. Энэ нангин хэрэгэй аша туhада Франциин Коммунис партиин делегаци 1924 ондо Парижай баррикада дээрэ үргэгдэhэн улаан тугуудай нэгые Москвагай хүдэлмэришэдтэ барюулhан байна.

Феликс РЯБОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.
(АПН).

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮДhЭЭ

...ЖАЛШАДАЙ АША ТУhАДА

Эдэ зурагууд дээрэ ...ондоо ажалтай ...эрнүүд харуу...гдана. Хэниинь ...ажалтайб гэжэ ... ойлгоно ...ойт. Эдэнэр мэ...өөhэдынгөө ша...ари мэргэжэлые ...зоной аша туhа... зорюулhан, эгээл ...иимэ эхэнэр... хаа хаанагүй, ...гэй алишье ню..., хото городууд..., колхоз, сов..., предприяти бо... эхи зургаан бү... ажаллажа бай... юм.

Захааминай аймагай Баян-Голой фельдшерскэ пунктые даагша Нина Михайловна Шойдонова 21 жэлэй туршада арад зоной элүүр энхын байдалые хамгаална. Эмшэн хүнэй ажал эли мэдээжэ. Илангаяа хүдөө нютагта гансаараа али бүхы үбшэниие аргалха саг олон тохёолдодог. Теэд үшөө яаралтайгаар, hүни үдэр илгангүй, хүндэ үбшэнтэндэ туhаламжа үзүүлхэ ушартай. Колхоз, совхозой холын гүүртэ, отарануудай малшадай элүүр энхые тэндэнь ошожо шалгаха, үбшэнhөө уридшалан hэргылхэ хэмжээнүүдые абаха, арюун сэбэр байлгаха талаар хөөрэлдөө үнгэргэхэ, ойлгууламжа, танюулгын хуудаhа гаргаха—эдэ бүхы хүдэлмэриие Нина Михайловна тон оролдосотойгоор бэелүүлдэг байна.

Иимэл hайхан сэдьхэлтэй хадаа, нүхэр Шойдонова нютагайнгаа зоной дунда хүндэтэй болонхой.

Нүгөөдэ зураг дээрэ ааяар холын Ахын аймагай Балагта нютагай почтальон Татьяна Бандаковна Балдановае харанат. Почтальон — баhал эгээл юрын албанай тушаал. Тэрэнэй хүдэлмэри тиимэшье хүнгэн бэшэ. Илангаяа уула хада, уhа намаг элбэгтэй, Саянай hарьдагаар нютагжаhан Ахын аймагай эрхэ байдалда.

Почтальон Балданова «Коммунизм» колхозойнгоо ажалшадай бүхы почтые жэлэй дүрбэн сагта hаадгүй хүргэжэ үгэнэ. Мүнөө үе сагай эрхээр хүдөөгэй ажалшадай харилсаа холбоон угаа үргэн болонхой. Бэшэг, газетэ, журнал' посылка, мүнгэнэй перевод абадаггүй, өөhэдөө эльгээдэггүй нэгэшье айл байхагүй ха юм.

Татьяна Бандаковна дааhан энэ ажалдаа тон харюусалгатайгаар, урагшатай hайнаар хандана. Хадын хабшуу, гол намаг, уhа булаг ехэтэй энэ нютагай харгы даншье хүшэр даа. Тиимэhээ ехэнхидээ ябагаар, морёор ябадаг. Харин уhа шабарай хүрэhэн үбэлэй үедэ гол горхоной мүльhэн дээгүүр мотоцикл унаад, холын малшадай почто зөөхэдэнь аятай зохид байдаг. Энэ бэрхэ почтальон наютагайнгаа айл зоной дунда баhал хүндэтэй болонхой.

Зураг дээрэ: эмшэн Н. М. Шойдонова. Почтальон Т. Б. Балданова.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

ЗАЛУУШУУЛНАЙ БЭРХЭ

...айловкын дунда hургуули ...атай дүүргэжэ гараад, Ле... нэрэмжэтэ түрэл колхоздоо ...жэ байhан залуушуул олон ...хүбүүд, басагад колхо... ажахые хүгжөөхэ хэрэг...эдэбхитэйгээр хабаадана.

...ерhэн 1970 ондо тус hур... дүүргэжэ, аттестат абаhан ...малшадые нэрлэхэдэ: Ва... Цыденова, Мүнхэ Базаров ...Хорёон гэжэ газарта байратай 141 толгой эрэ хашараг тарганаар ондо оруулжа байна. Хонидой түл абалсаад, хурьгадые hайнаар харууhалалсажа байhан басагад олон.

Мухудугай отарада Таня Тогошеева, Таня Аюшеева; Участогай отарада Таня Дамбаева, Клара Норбоева; Бордошын отарада Наташа Цыденова, Галя Ардаева, Вера Попова гэгшэд hайнаар ажаллана.

Борис, Андрей, Гоша Банзаракцаевтан, Борис Доржиев, Юра Гырылов гэгшэд механизатор мэргэжэлтэй болонхой, хабарай тарилгада бэлэдхэл хэжэ сүлөөгүйнүүд.

hургуулияа дүүргэhээр эдэ хүбүүд, басагад тэжээл бэлэдхэлгын, таряа хуряалгын халуун хүдэлмэридэ ото ябажа гаралсаhан байна.

Ц. НАЙДАНОВ.
Захааминай аймаг.

Редакцида харюусана

Малшад hайнаар хангагдаха

...хаанай совхозой холын ..., отарануудай малшад ху... наймаанай талаар мууса ...на. Үнгэтэй, Хүнтэй гэхэ газарнуудаар байрлаhан ...хилээмэ талхаар таhалда... малшадай үдэр бүри хэрэг... эд бараа, эдеэ хоолой про... наймаалха ларёгууд нээгдэ... автолавкануудай ажал муу... шиидхэгдэнэ гэhэн шүүмжэлхы статья манай газетын байгша оной январиин 23-най номерто гараhан байна.

Тэрэ статья дотор дурсагдаhан дутагдалнууд шалгалтаар тодороо гэжэ Хурамхаанай аймгүйсэдкомой инструктор Н. Доржиев мэдээсэбэ. Энэ асуудал зохихо газарнуудаар зүбшэн хэлсэгдэhэн байна.

Худалдаа наймаанай талаар ажалшадай эрилтэ гүйсэд хангажа шадаагүй байhан аймагай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин болон совхозрабкоопой хүтэлбэрилэгшэд хатуугаар зэмэлэгдэбэ.

Малшадые hайнаар хангаха тушаа бодото хэмжээнүүдые хараалhан тусхай тогтоол аймпотребсоюзай правлени абаhан байна. Магазин болон ларёгуудта эд бараа зөөхэ тусхай машина совхозhоо үгтөө. Хурамхаанай совхозой дирекци, совхозрабкоопой правлени автолавкануудай маршрут болон ябаха үдэр сагые тодорхойлhон график зохёогоо.

Үсөөн хүн зонтой холын hууринуудтахи малшадта гурил худалдаха тухай аймагай Соведэй гүйсэдкомой шиидхэбэри абтаба. Малшадай ажаhуудалай эрилтэ хангалгые hайжаруулха тушаа абтаhан эдэ хэмжээнүүдэй дүүргэлтые шалгажа байхыень Хурамхаанай аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр В. В. Головченкодо дурадхагдаhан байна гэжэ тус мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

МНР-эй Арадай армиин 50 жэлэй ойдо

БАЙЛДААН СООГУУР ХАТУУЖАhАН АРМИ

Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэйнгээ 50 жэлэй ойе монгол арад баяр баясхалантайгаар тэмдэглэбэ. МНРП-гэй хүтэлбэреэр байгуулагдаhан Арадай арми харнин эээмдэгшэдтэй, дотоодын хархис хүсэнүүдтэй тулалдаhан баатарлиг тэмсэлэй үедэ шэрүүн шанга шалгалтануудые амжалтатайгаар барижа гараа.

Ажалшан арадай хүсэн булюу ехэ боложо, арадай революциин илахада таарамжатай эрхэ байдал бии болоо гэhэн гансахан лэ зүб тобшолол 1921 оной эхеэр болоhон МНРП-гэй I съезд орон доторхи оршон байдалые шэнжэлхэдээ хэhэн байна. Зэбсэгтэ восстани эхилхэ гэhэн шиидхэбэри съезд гаргаа. Партизануудай отрядууд, Арадай Сэрэгэй штаб байгуулагдаа. МНРП-гэй Центральна Комитет Д. Сүхэ-Баатарые командалагшаар томилhон байна. Тиигэжэ ажалшадай аша туhые хамгаалха үүргэтэй шэнэ түхэлэй арми оронoй түүхэдэ анха түрүүн байгуулагдаа hэн.

Съездын тогтоолые бэелүүлэн, штаб хадаа Маймачен (мүнөө Алтан-Булаг) городые хитад милитаристнуудhаа сүлөөлхэ зэбсэгтэ тэмсэл эхилхэ гэжэ шиидхээ. Сүхэ-Баатарай хүтэлбэреэр зохёогдоhон байлдаанай түсэбэй ёhоор, Арадай сэрэгүүд дайсанай булюу хүсэнүүдтэй эрид шанга тулалдажэ, 1921 оной мартын 18-да Маймачениие эзэлhэн юм. Энэ хадаа Монголой Арадай армиин бии болоhон үдэр гээшэ. Тиихэдэ үсөөхэн тоотой, үшөөл тулюур муушаг буу зэбсэгтэй байhан.

Энэ илалта Монголдо арадай революциин эхин болоhон байна. Маймачениие сүлөөлhэнэй hүүлээр 11 мянган хүнhөө бүридэhэн барон Унгерныш сагаантанай бандые усадхаха зорилго Арадай армиин үмэнэ табигдаа hэн. Унгерныш сэрэгүүд арадай Саг зуурын правительствын гэшүүдые барижа усадхаха, тиигээд Совет Россин газар руу добтолон орохо эрмэлзэлгэ гаргадаг hэн.

Хариин эзэмдэгшэдые өөрынгөө Эхэ оронoй газар дээрэhээ намнан гаргахын түлөө тэмсэхэдээ, манай арад, тэрэнэй арми совет аха дүүнэрэйнгээ, алдарта Улаан Армиин туhаламжада түшэглэдэг байгаа. Манай арадай эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлэй үедэ гайхамшаг дайшалхы габьяануудые гаргаhан сэрэгэй начальнигууд К. А. Нейман, П. Е. Шетинкин, К. К. Рокоссовский, П. И. Литвинцев, П. Ф. Зелепучин, К. К. Байкалов болон бусадай нэрэнүүдые бидэнэр хэзээдэшье мартахагүйбди. Манай арадуудай хамтын дайсад—сагаантанай бандануудтай—болоhон байлдаанай газар дээрэ хоёр армиин аха дүүгэй харилсаан барисаан, дайшалхы харилсаа холбоон бии болоо.

1921 оной эсэстэ Монголой газар эзэмдэгшэдhээ хүсэдөөр сүлөөлэгдэhэн байгаа.

Революциин илаhанай hүүлээр МНРП, арадай правительство оронoй ниитын, политическэ, экономическа, соёлой ажабайдал шэнэдхэхэ хэмжээнүүдые абахатаяа хамта, өөрыгөө хамгаалха шадабаринень бэхижүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулhан юм.

1930 онhоо 1940 он хүрэтэрхи үе соо феодалнууд болон ламанарай контрреволюционно үймөө татажа ороходонь, Арадай армиин частьнууд дайшалхы шадабаряа дахяад харуулаа. Япон самурайнууд манай газар руу добтолон орохо hэдэлгэнүүдые нэгэтэ бэшэ хэhэн байха юм. Зүгөөр тиихэ бүридөө ёhотой шанга харюу сохилтонуудые абадаг байгаа. Эхэ оронойнгоо хилые хамгаалхадаа, эрэлхэг зориг, шэн габьяа гаргаhанайнгаа түлөө летчигууд Д. Дэмбэрэл, Ч. Шагдарсурэн, младша командир Ш. Гонгор МНР-эй Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй.

Харилсан туhалалсалга тухай МНР-эй ба СССР-эй хоорондо 1936 оной мартын 12-то баталагдаhан протокол эзэрхэг түримхэйшүүлэй халдан оролгоhоо Монголой эрхэ сүлөөе, бэеэ даанхай байдалые хамгаалха хэрэгтэ шухала удха шанартай байгаа.

1939 оной эхинhээ МНР-эй зүүн хилэ дээрэ зэбсэгтэ тулалдаанууд олошорhон байха юм. 1939 оной май hарада япон милитаристнууд ехэ хүсэнүүдые хэрэглэн, Халхын-Гол мүрэн шадар МНР-эй газар руу добтолон ороо Азидахи түрүүшын социалис гүрэниие эзэлхэ, тэрэнэй газарые СССР-тэ добтолон орохын тулада хэрэглэхэ гэжэ тэдэнэр түсэблэhэн байха юм. Гэбэшье совет ба монгол сэрэгүүдэй хамтын хүсэлэл оролдолгоор эзэрхэг түримхэй түсэбынь таhалдуулагдаа hэн. Самурайнуудтай тэмсэhэн байлдаануудай үедэ эрэлхэг зориг, габьяа гаргаhанайнгаа түлөө дивизиин командир Л. Дандар, пулемётчик Ц. Олзвой, батарейн политрук Л. Гэлэгбатор, полкын командир Ч. Дугаржав, хуягта машинын жолоошо Д. Хаянхирва МНР-эй Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө, 690 бусад сэрэгшэд орденууд болон медальнуудаар шагнагдаа.

Халхын-Гол шадар болоhон байлдаануудай үедэ сэрэгүүдые хүтэлбэрилэн жолоодохо ехэ шадабаряа харуулhан, эрэлхэг зориг гаргаhан совет сэрэгэй начальнигууд И. М. Ремизов, М. П. Яковлев, Г. П. Кравченко, С. И. Грицевец, Я. В. Смушкевич, И. И. Федюнинский болон бусадай нэрые монгол арад сэжэжэ зүрхэндөө хэтын хэтэдэ баясхалантайгаар хадууажа ябахал. Дайшалхы габьяагай түлөө 73 совет сэрэгшэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, 326 хүн МНР-эй орденууд болон медальнуудаар шагнагдаhан байгаа.

Алас-Дурна зүгтэхи эзэрхэг түримхэй ябуулга hужэрөөхөөр гуламтые усадхаха зорилго дэлхэйн эрхэ сүлөөдэ дуратай бүхы арадай үмэнэ дэлхэйн хоёрдохи дайнай эсэстэ табигдаа hэн. Монгол арадай дура хүсэлые, эрмэлзэлгые элирхэйлэн, МНР-эй правительство 1945 оной августын 10-да Япондо дай соносхоо hэн. Арадай армиие тиихэдэ МНР-эй маршал Х. Чойбалсан, генерал-лейтенантнууд Ю. Цеденбал, Ж. Лхагвасурэн хүтэлбэрилhэн.

Хэдэн мянган километрэй замые—уhагүй губи талые, хада уулые—дайлалдан ябажа, богонихон болзор соо гаталаад, манай сэрэгүүд Совет Армиин соединенинүүдтэй хамта квантунска армиие бута сохилгодо шиидхэхы үүргэ дүүргээ, Зүүн-Хойто Хитадай горитойхон хубиие сүлөөлөө.

Манай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түүхэдэ 60-аад онуудта шэнэ шата эхилээ. Морин сэрэгэй частьнууд мүнөө үе сагай буу зэбсэгээр хангагдаhан мотострелково частьнуудаар hэлгэгдээ. ПВО-гой, химическэ добтолгоhоо хамгаалгын, инженерна, авиационно, танкнуудта эсэргүүсэн тэмсэхэ сэрэгүүд мүнөө түргэнөөр хүгжэнэ.

Монголой Арадай-революционно парти, республикын правительство манай армиие анхарал оролдолгоор ходоодоо хүреэлдэг, тэрэниие бүхы шухала юумээр хангадаг байна. Армиин сэрэгшэд социалис Эхэ орондоо хизаарлашагүй үнэн сэхэ, марксизм-ленинизмдэ, пролетарска интернационализмда үнэн сэхэ байдагаар хүмүүжүүлэгдэнэ. МНРП-е тойрон нягтаар жагсаhан зэбсэгтэ хүсэнүүдэй солдадууд ба офицернүүд Эхэ оронойнгоо үмэнэхи харюусалгые мэдэрдэг, арадай зохёон байгуулхы амгалан ажалые hэргэг хёрхоор сахин хаража байдаг. Тэдэнэр социалис Эхэ ороноо хамгаалха талаар парти, правительствын ямаршье даалгабариие дүүргэхээр бэлэн байна.

Генерал-полковник
Батын ДОРЖ,
МНР-эй оборонын министр.
Улаан-Баатар. (АПН).

Ч. ЛОДОЙДАМБА

Тунгалаг тамир

РОМАНАЙ ХОЁРДОХИ НОМҺОО

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь мартын 10, 17-ой номернуудта).

— Сабшахань лээ! — гэжэ нэгэ хүнэй мэгдэн хэлээд зайлахадань, ойртожо байһан хүнүүд хаха бутаран ирагдаба.

Петр урихханаар энеэбхилэн, олониие тойруулан харамсаараа, һэлмынгээ үнсэгөөр саахараа хахара сохёод, һэлмээ хуйлаба. Эгээ томыень Батада үгөөд, тээ багашагые холодожо үрдиһэн Жаргал руу һарбайн: «Маа!» — гэхэдэнь энэ ушарай үнэниие ойлгоһон хүнүүд дахин ойртожо ерэбэд. Үлэһэн хэды жэжэ саахараа бусад үхибүүдтэ түхөөжэ үгөөд, «дууһаа» гэжэ мэдүүлэн, альгаа альгаараа сохин сэбэрлээд, үндэр хамараа узууртань уршылган маһайтараа энеэбхилбэ.

— Улаан ородууд һайн зон гээшэ үнэн лэ ха, — гэжэ нэгэ хүн хэлэбэ.

Энэ үгые дуулаһан Петр олон руу баясхалантайгаар хаража: «Улаан Орос танай Монголой нүхэр, һайн улас шуу!» гэбэ.

— Одоо бү мэдэе. Гэ-Миншье, Бароншье анха орожо ерэхэдээ, нүхэдтнайбди гэжэл байһан юм. Харажал үзэе, — гэжэ нэгэ хүн хажуудахи хүндөө шэбэнэн хэлэбэ.

Хэдэн минутын һүүлээр Петрой морёо хүтэлөөд, Бат Жаргал хоёртой хамта сэрэгшэдэй хойноһоо ябажа ябахадань, хүнүүд һанаһан бодоһоноо хэлсэбэ.

— Улаан Оросшни эдихэ юумэгүй, гуйраншан улас юм гэлсэдэг бэлэй. Энэ хоёр хүбүүдые дахуулжа абаашаад, зооголжорхихол гэжэ ябаһан байгаа ёһотой, — гэжэ хүрин торгон дэгэлтэй, бообор туруутай, набтар шара тарган хүн хэлэбэ.

— Зооголхо гээ һаа, шамдал адли таргаханиинь, сэмгэтэйхэниинь абаашаха һаабза, — гэжэ хүдөөгэй хэбэртэй, үнгэ нэхы дэгэлтэй хара хүнэй хэлэхэдэ, хүнүүд шууялдан энеэлдэбэ.

— Юун хүншье гээ һаа, модоо бариһан[5]) улас гэнэ бэлэй, — гэжэ тарган шара мүхөөгөө үгэнгүй хэлэбэ.

— Ши зөөриинь тооложо үзэһэн болоно гүш?

— Туһа хэхэдээ үгытэйшүүл дээрэ гэдэг юм шуу.

— Мэдээрхүү эрэ байхань алтай! — гэхэ зэргээр олон хүн тарган шарые мохообо.

— Таанар иигэжэ байһаар эдэ ородуудта боорсогойнгоо сабые[6]) хахалуулха байхат даа, — гэжэ тарган шара хоротойгоор хэлэбэ.

— Юуншье гээ һаа, шинии бүдүүн гэдэһэнһээ гараха хииһээ жэрхэжэ хахалхагүй, ехээр бү ай! — гэжэ үнөөхи үнгэ нэхы дэгэлтын хэлэхэдэ, хүнүүд шууяан энеэлдэжэ, тарган шарын шарай улайн, саашаа эрьелдэжэ, тэрэ түргөөр гэшхэлэн талииба...

Замдаа ябахадаа, Бат эсэгынгээ тухай Петрһоо һайса дуулажа абаба. Эрдэнэ баруун хойто зүгтэ эсэргүүсэжэ байгаа сагаантанай үлэгдэлтэй байлдахын тула тусхай ангиин сэрэгшэдтэй ошонхой.

— Эсэгэшни амиды мэндэ бии. Заабол уулзуулжа үгэхэб. Мүнөө ши нүхэртээ намтай бай, — гэжэ Петрой хэлэхэдэ, Бат Жаргал хоёр зүбшөөрбэ.

Петрой анги хотын дундуур ходо гаража, Улиастайн аманда майхангуудые табижа байрлаба. Үнөөхи хоёр Петртой хамта нэгэ майханда оробо. Хэлэ мэдэхэгүйшье һаа, сэрэгшэдтэй удангүй танилсажа, тэдээнэй буугаа сэбэрлэхэдэнь, моридоо аршаха, уһалхадань туһалдаг болобо. Тэдэнэр улаан сэрэгшэдтэй хамта хүхюутэй байжа, ехэдэнги шинельтэй, һарабшатай малгайтай, шүмэгэр хара сабхитай бололой. Заримандаа Улиастайн голой айлнуудаар зайжа, сагаан эдеэ бэдэрдэг болоходонь, ойро тойроной айлнууд тэрэ хоёрые алдадаггүй болохоһоо гадна, тэдэниие: «Номхон борын»[7]) тэжээмэл хүбүүд гэжэ нэрлэбэ.

Иигэжэ айл зайжа ябахадаа, Жаргал хэтэрхэй худалаар хөөрэдэг, Батын хориходошье тоодоггүй байба. Заримдаа энээнһээ боложо, дахин хамта ябахаа болихо хүрэтэрөө хэрэлдэбэшье, үглөөниинь тэрэнээ бултыень мартажархина.

Үбэлынь Наймаа хотодо үбэлжөөд, зундаа Улиастайн голдо хэдэн хони ямаатай зуһадаг айлда — үбгэн хүгшэн хоёройдо нэгэтэ ошоходонь, газаань эмээлтэй һайхан хээр морин уяатай байба. Гэртэ ороходонь, баруун жабдан дээрэ сагаан самсатай нэгэ эрэ хүн саашаа харанхай хэбтэнэ. Гэрэй эзэн үбгэжөөл газаагаа хониной хорёо заһана. Хүгшэн абгайнь зүүн хойто таладаа юумэ оёжо һууна. Абгай бодожо, амһарта соо тараг табижа үгэхэдэнь, Жаргал нэгэ томо аягада хэжэ, гудамхижархёод, хоёрдохёо хэжэ, урдаа табиба. Тиигээд худалаар хөөрэжэ оробо. Бароной сэрэгтэй байлдажа ябаһанаа, Барониие өөрыень буудажа шархатуулһанаа, ниидэжэ ябаһан шубууе ород буугаар буудан унагаадаг тухайгаа ум хумгүй буудажа гарахадань, Бат хэды хэды нюдарба. Теэд туһа болобогүй.

Абгай юумэѳ оёхо зуураа: «Хөөрхымни», «Согтойл хүбүүн байнаш даа», «Зайлуул ехэ!» гэнэ. Энээндэнь зоригжоһон Жаргал нии сабшадаг һэлмэ эрьюулдэг тухай хөөрэхэ болоол даа, — гэжэ, томо сагаан шүдөө ялалзуулан энеэбэ.

Батада орохо газар олдобогүй. Һанаандаа Жаргалые занан: «Байзалши, эндэһээ гарамсаараа дайралдуулхал байхаб!» гэжэ бүтүү сухалдана.

Жаргалшье абгайе гасааджа хөөрэһэн юумынгөө һанагдаагүй хүндэ мэдэгдэжэ, эшэхын ехээр эшэһэндээ байжа ядан, нэгэ хирэ шэлээ маажана, нэгэ хирэ нюһаа поршогоносо татана.

— Заа, тэрэ буудаха, сабшахатнайшье ялай... Харин абашни һайн ябана. Ёһотойл сагаантантай сабшалсажа ябана, — гээд Сүхбаатар хоёр хүбүүдые өөгшөөһэн урин нюдөөр хараба.

— Абамни одоо хаана байгаа хаб?

— Ханд чин вангай хүреэн руу һаяхан ошоо. Ши абаяа һанана гүш?

— Абаяа ехэл һананаб, — гэжэ Бат намдуугаар үнэнөө хэлэбэ.

— Аба гээшэ ехэ һанагдадаг юм шуу, — гээд Сүхбаатар гүнзэгыгөөр һанаа алдаба.

Арад түмэнөө, эхэ ороноо сүлөөлхэ ехэ хэрэгые үүсхээд, Зүблэлтэ Улас руу зорижо ябаха үедэнь Сүхбаатарай эсэгэ хүндэ үбшэнтэй гээгдээ бэлэй. Зориһон хэрэгээ бүтээгээд ерэхэдэмни, амиды хүлеэжэ байха гэжэ хүбүүнииньшье этигэһэн, амиды байхаб гэжэ эсэгэншье этигэһэн юм. Тэрэ этигэл болон ехэ хэрэгэй түлөө тэмсэлэй зориг хоёроор хахасалгынгаа гашуудалые Сүхбаатар диилээд мордоо һэн. Гэбэшье хайрата абань хүлеэжэ шадангүй наһа бараһан байна. Батын абынгаа тухай хөөрэхэ бүринь Сүхбаатарай сэдьхэлдэ өөрынь аба орожо, элеэр һанагдана.

— Абатай байхада һайхан лэ юм даа, — гэжэ Сүхбаатар үгөө таһалаад, хүрин гүсэһөө сай аягалжа ууба.

Абынгаа тухай эдэ хоёр хүбүүдтэ хөөрэмөөр һанагдаад, хөөрэжэ эхилбэшье, Сүхбаатар үгөө таһалба. Юундэб гэхэдэ, абатаяа уулзахаяа үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн болгоһон Батын сэдьхэлые, уулзаха этигэлые эбдэхэһээ, айгаа бшуу.

Наһа бараһан абынь дүрэ Сүхбаатарай бодолһоо һаладаггүй, абынгаа ехээр һанагдаһан үедэ тэрээнтэй үерхэдэг байһан энэ үбгэнэйдэ ерэжэ, сэдьхэлээ тэжээдэг юм.

— Эрдэнэ удангүй дайсанаа даража, дархан солоо мандуулаад ерэхэ даа.

— Баһа эжымни яажа ябаа юм ааб даа? — гээд Бат һанаа алдаба.

— Зай, дүүтэмни, эжытээшье уулзахаш.

Батын нюдөө аалиханаар үргэжэ, Сүхбаатар өөдэ харахадань, тэрэнь сэдьхэлэйнгээ гүнзэгыһөө этигэлтэйгээр мэшээебэ. Сүхбаатарай уряамгай мэшээлгэ, зөөлэн харасань Батада баяр найдал түрүүлэн, сэдьхэлдэнь этигэлэй гэрэл сасаруулба. Тогоон соо хөөрүүлжэ байһан һүнэйнгөө обойходо, абгай шурд бодобо.

— Би абаадхиһуу, — гээд Сүхбаатар барюул абажа, гүйхэн тогоотой һүень эргэнэг дээрэ табяад, амһартатай тараг абажа, хойморто һуугаад, нэгэ аягада хэжэ ууха зуураа: «залуушуул, уугты, буудаха, сабшахада эльгэн тараг һайн юм шуу», — гээд энеэбэ.

— Минии энэ нүхэр һэлмээр сабшаха эрдэмдэ тон бэрхээр һураһан хүн. Һэлмээ ялагад гүүлэн, дайсанай толгойе монсогод гүүлэн сабшадаг юм шуу. Нэгэ сабшахадаа, гурбан толгойе тээ тиишэнь мухарюулдаг эрэ даа. Һэлмээ эрьюулжэ байхадань, бэень гэжэ нэгэл түхэреэн хүхэ юумэн харагдажа байдаг юм. Мүншье амаргүйхэн хүн даа, — гэхэдэнь, Батын нюур шабга улаан боложо»: Жаргал аа, тарагаа түргэн уугаад ябая», — гэбэ.

— Амаргүйл сабшадаг эрэ байна даа, — гээд, жабдан дээрэ хэбтэжэ байһан хүн ташаганаса энеэн наашаа эрьебэ.

Харан гэһээ Арадай журамта сэрэгэй хотодо орожо ерэхэдэ ухаа хонгор моритой Гоймон баатар гэжэ хэнэйшьеб нэрлээшэ хүн байба.

— Һэлмээ яажа эрьюулнэ, сабшана гэнэш даа? — гээд Сүхбаатар хүхюутэй энеэбхилбэ.

Сүхбаатар эсэгынгээ амиды байхада ехээр үерхэжэ ябаһан энэ үбгэнэйдэ ерээд, амаржа байһан байба хаям.

Жаргал толгойгоо маажан, дуугүй болошолой. Бат уужа байһан аягатай тарагаа баряад, мэгдэнгеэр юлытэрөө харашаба.

Ород сэрэгэй хухархай һараб шатай малгай үлэ мэдэг хажуулдуулан үмдэһэн, ехэдэжэ нарбайһан һаарал шинельтэй, хэнэйшье харахада ехэдэһыень мэдэхээр сабхи ялалзатарынь аршаад үмдэһэн хоёр хүбүүд Сүхбаатарай анхарал татаба. Сэхыень хэлэбэл, хэнэйшье анхарал татамаар дүрсэтэй байба. Гэнтэ халта хараһан хүнэй хашаа хорёогой хажууда бодхоһон айбалануд гэжэ эндүүрмээр хоёр хүбүүе ажаглан, хүхюутэй энеэбхилжэ байһанаа: «Иихэдээ та хоёр али газарай сабшагшад бэлэйт?» гэжэ Сүхбаатар асууба. Хүбүүдэй харюу дуугархагүйдэнь жанжан зохидоор һуняагаад: «Хүбүүн, Барониие буудажа шархатуулһанаа хөөрэл даа», — гэбэ.

Бат аягатай тарагаа табяад: «Ябая!» — гэжэ нүхэрөө нюдаран шэбэнэбэ.

— Ябахаа бү яарагты. Байлдажа, сабшажа ябаһанаа хөөрэхэ дурагүй һаа, хаана байдаг, юу хэдэгээ хөөрэгты, — гэбэ Сүхбаатар.

— Хойто номхон борын тэжээмэл хүбүүд. Энэ хүбүүниинь, — гэжэ абгай Жаргалые заагаад хэлэбэ, — хүнэй зуужа һууһан гааһые үхэр буугаар таһа буудадаг юм гэдэг шуу. Өөрөө тээсгэн тиигэжэ хөөрөө һэн.

Сүхбаатар нюдөө сабшасагаан, ойро зуура хүр-хүр энеэбэ.

— Байза, та хоёр хайшан гээд ород сэрэгшын үхибүүд болоһон байгаабта? — гэхэдэнь, Бат газар шагаан, ушар ябадалаа хуруу хухадгүй хэлэжэ үгэбэ.

— Аа, Петр комиссар Эрдэниин хүбүү олооб гэжэ хэлээ һэн. Тэрэнь ши хаямши. Абадашни ни сабшадаг һэлмэ эрьюулдэг тухай хөөрэхэ болоол даа, — гээд, томо сагаан шүдөө ялалзуулан энеэбэ.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

---

5) *Модоо бариха — тулаха модонһоо бэшэ юушьегүй болотороо үгырхэ.*

6) *Боорцог — сагаан гурилаар барижа, тобхорхонцудаар хэршээд, тоһон соо шараһан boобошуу юумэ. Саба — эндэ хото тухай хэлэгдэнэ.*

7) *Эхэ оронойнгоо, эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө Монголой арад түмэнэй шэрүүн тэмсэлдэ аха дүүгэй туһаламжа үзүүлһэн зүблэлтын Улаан армиин сэрэгшые монголшууд өөгшөөн «Номхон боро» гэжэ нэрлэһэн юм.*

КПСС-эй XXIV съездэ зорюулагдаһан, уран һайханай бүлгэмүүдэй харалга Улаан-Үдэдэ үргэлжэлһөөр. Һаяхан Буряадай геологическа управлениин эдэбхитэд өөһэдынгөө шадабариие концертнэ зал соо харуулжа, городой ажалшадые ехэтэ баясуулба. Техник-геолог Георгий Калиненко гэгшын хүтэлбэрилдэг эстрадна оркестрэй наадахада, эндэ суглларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаһан байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: эстрадна оркестр. Геологоуправлениин хүдэлмэрилэгшэ Валентина Кудрявцева дуу дуулана.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ЭЛҮҮР ЭНХЫН БУЛАН

ГЛАУКОМО — НЮДЭНЭЙ ҮБШЭН

Энэ үбшөөр үни сагһаа хойшо зоной үбдэдэгынь элитэ. Зүгөөр һаяшагайл, һүүлэй хорёод жэлэй турша соо, манай гүрэндэ нюдэнэй эмшэд олон боложо, олон янзын шэнжэлэл, арга дэлгэрээд, хүнэй һохор болохоһоонь урид тиимэ үбшэн эдэгээдэг болонхой.

Глаукомо гээшэ орон нютагай, үндэһэ яһанай илгаагүй бүхы дэлхэйн зондо адли хүрэдэг үбшэн. Нюдэнэй үбшэнтэнэй 4 процентнь глаукомоор үбдэһэн байдаг. Мүнөө дэлхэй дээрэхи һохор болоһон зоной олонхинь гэмэлтэлгэһээ гү, али глаукомо үбшэнһөө шалтагаалжа һохор болоно. Ехэнхинь наһатай зон глаукомоор үбдэдэг. Энэ үбшэнэй һаяшаг лэ эхилжэ байхадань аргалхада туһатай юм. Тэрээнһээ нюдэнэй хараагай ехээр муудашаһан хойнонь аргалхада, туһа болодоггүй. Зарим үбгэд, хүгшэд нюдэнэйнгөө хараагай муудахадань, хүгшэрһэнэйл хойшолон юм гээбы даа гээд, эмшэндэ хандангүй, нюдэнэйнгөө хараагай тон муу болошотор ябадаг. Нюдэнэйм хараа муудаба гэжэ мэдэхэдээл, нюдэнэй эмшэндэ үзүүлээд, зохихо заабари абаха ёһотойт. Глаукомо олон янзаар хүрэжэ болохо. Зарим хүнэй нюдэн харахадаа ямаршьегүй һайн аад, гансал хараань муудаха, зарим хүгшэд нэгэ нюдэнэйнгөө тон харахагүй болошотор нүгөө нюдөөрөө хараад, мэдэнгүй ябажа ябадаг. Тиимэ хадань, наһатайшаг болоходоо, нэгэ нюдөө бүглөөд, нюдэнэйнгөө хараае ами аминдань өөрөө шалгадаг байха ёһотой.

Зарим хүндэ энэ үбшэн хүрэжэ эхилхэдээ, нюдэниинь улхархайгаараа үбдөөд, ехээр шаладаг, дэн — лаампа тойроод олон янзын үнгэтэй һолонго бии болоод байха гү, али гэр соо утаатай болоһондол адли манараад байха, толгой үбдэхэ, эбһээлүүлхэ, тэнхээ шэнээн таһарха. Амараад, унтаад бодоходо, тиимэ үзэгдэлнүүд үгы болоод лэ нюдэн ямаршьегүй, баһал дахин һайнаар харадаг боложо магад юм.

Мэнэ һая дурдаһан үзэлдэлнүүдые хэрэгсээнгүй, нюдөө аргалуулангүй ябабал, глаукомо үбшэн һэдэржэ, хэдэн час соо нюдэн харахаяа болишожо болохо. Иигэжэ нюдэнэй ехээр үбдэхэдэнь, тон ехээр толгой үбдэхэ, ой гутаха, бөөлжүүлхэ. Нюдэнэй тиигэжэ үбдэхэдэ зубхи хабдаад, нюдэнэй сагаан улайгаад, шэл шэнги тунгалаг байһан нюдэнэй манараад, хүхэрөөд байгаад нюдэниинь ехэ болоод ха. Иигэжэ нюдэнэй ехээр заримдаа грипп, ангина г... шэнүүдтэй хабсаран хүрэ... дог. Нюдэнэй ехээр гэнтэ... һаань, үбшэнтэниие тэрэ ... дэнэй эмшэндэ абаашаха...

Иимэ үбшэнтэниие ... сүүдхэ соонь аргалаагүй ... болоһон нюдэ дахинаа хара... гохонь бэрхэтэй юм.

Зарим ушарта энэ үбшэн ... наар хүрэжэ, нюдэн гэнтэ ... улхархайгаараа үбдөөд, нюд... раа манаржа, лаампа тойро... лонготоод харагдаха. Бай... хараа муудаһаар, юумэ ... болишохо.

Иигэжэ олон янзаар ... глаукомо үбшэнһөө нюд... даралтань ехэ болодог. ... нэй шэнжэ тэмдэгэй үзэгд... дары нюдэнэй эмшэндэ ... шалгуулагты.

Һаял эхилжэ байһан ... үбшэниие нюдэнэй эмшэнэй ... соо аргалуулбал, һохор ... олон жэлдэ нюдэнэйнгөө хара... гаалжа болодог юм.

Ц. ЦЫБЕН...

РСФСР-эй габьяата ...

ХИЛЫН САанаҺаа

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

М. РИАДАЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

КАИР. (ТАСС). Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Национальна суглаанда үгэ хэлэхэдээ, ОАР-ай премьер-министрэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Махмуд Риад Синайска хахад олтирогой зарим хубииень таһалжа абахабди гэһэн Израилиин мэдүүлгые эрид шангаар буруушааба. Израильда буу зэбсэг мүнөөшье хүрэтэр худалдажа байһан ушар Дүтын Зүүн өөгтэхи арсалдаа зүрилдөөе шиидхэхын аргагүй болгохоһоо байтагай, ээрхэг түримхэй политикаяа үргэлжэлүүлэгты гэжэ хүхеэһэн ябадал болоно ха юм гэжэ Махмуд Риад хэлэбэ.

Израилиин ээрхэг түримхэй дайнда эсэргүү тэмсэхэдэнь Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада туһаламжа үзүүлдэгэйнь түлөө Советскэ Союзда, бусад социалис оронуудта баяр баясхаланаа Махмуд Риад элирхэйлэн мэдүүлбэ.

ГЕНЕРАЛ АМИНАЙ МЭДҮҮЛГЭ

КАМПАЛА. (ТАСС). Угандын правительствые толгойлогшо генерал Иди Амин мэдүүлгэ хэхэдээ, Угандын шэнэ правительствын гадаадын хараа шэглэл тухай хэлэбэ.

Урда Африкын расистнуудта буу зэбсэг худалдаха тухай Англиин правительствын шиидхэбэриие Уганда буруушаана гээд Иди Амин хэлэһэн байна. Урда Родезидэхи африкан диилэнхи олон зоной засаг тогтоохын тулада сэрэгэйшье хүсэ хүрэтэрнь Англиин правительство хэрэглэхэ ёһотой гээд Угандын правительство тоолоно. Португалиин колонинуудта африкан олонхи зоной засаг тогтоохоео хэгдэжэ байгаа али бүхы оролдолгые Африкын нэгэдэл гэжэ эмхеэр, ООН-оор дамжуулан Уганда үргэлжэлүүлхэ юм гэбэ.

Африкын газар дайда дээрэхи колониализмые, шэнэ түхэлэй колониализмые үндэһөөрнь үгы болгохын тулада Африкын нэгэдэл гэжэ эмхиин сүлөөрэлгын бүхы хүдэлөөе материальнашье, сэдьхэлэйшье талаар дэмжэхэ уялга Уганда абана гэжэ тэрэ мэдүүлгэ соонь хэлэгдэнэ.

Угандын сэрэгэй правительство ООН-ой ёһо дүримдэ, нацинуудай эбтэй байлгын, Зүүн-Африкын оронуудай эбтэй байлгын ёһо дүримдэ үнэн сэхэ байһанаа Угандын сэрэгэй правительство дахин элирхэйлэн мэдүүлнэ. Энээнэй урда тээхи правительствын даажа абаһан уласхоорондын уялганууд болон хэлсээнүүдые мүнөөнэй правительство сахиха, дайн сэрэгэй элдэб бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй, бүхы оронуудтай хани барисаатай байха гэһэн политика бэелүүлхэ байна.

ООН-ой Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой резолюциин ёһоор Дүтын Зүүн зүгтэ эб найрамдал тогтоогдохо ёһотой гэжэ Угандын правительствые толгойлогшо Иди Аминай мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Тиимэһээ ООН-ой Генеральна секретариин тусхай түлөөлэгшэ Г. Ярригнгын хэжэ байгаа ажалые Уганда дэмжэхэ юм гэжэ Иди Амин хэлэбэ.

Дурагүй хүнүүдээ сүүдлэнэ

АФИНЫ. (ТАСС). «Хара полковнигууд» дурагүй хүнүүдээ сүүдлэжэ үргэлжэлһөөр. Дүрбэһөө хорин жэл хүрэтэр түрмэдэ хааха, тэрэнэйнь һүүлээр гражданска эрхыень хаһаха гэжэ сэрэгэй онсо трибунал 4 хүниие һая сүүдлэбэ. Панайотис Милитис, Александрос Зографос, Ксенофон Папаниколау, Павлос Цундос гэгшэд «үгэсэлгын нюуса эмхидэ хабаадана, хуули буса ябуулга хэнэ» гэжэ гэмнэгдээд, сүүдтэ үгтэһэн байгаа.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ П. Милитис, А. Зографос гэгшэд национальна сүлөөрэлгын армиин зэргэнүүдтэ жагсажа, дайсанда эсэргүү тэмсэлдэ хабаадалсаа.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Холбоото Штадуудай экономическа байдал тухай мэдүүлгэ США-гай Коммунис партиин национальна комитет гаргаба. Америкын ажалшад мүнөө жэл бүри хэсүү байдалтай болохо гээд тэрээн соонь хэлэгдэнэ. США-гай правительство баяд ноёдой олзо эдишые харахаһаа бэшэ, Америкын ажалша зоной аша туһые оройдоошье харадаггүй гэжэ тэрэ мэдүүлгэ соонь хэлэгдэнэ.

Капитализмда эсэргүү тэмсэлые ажалшадай экономическа байдал һайжаруулхын тулада шангадхаха хэрэгтэй гээд США-гай Компартиин национальна комитет тэмдэглэһэн байна. Холбоото Штадуудта орходоо, Советскэ Союзда тад ондоо байдалтай: тэндэмнай эд зүйл үлүүсэ ехээр гаргажа, кризис бии болгодог — тиимэ ушар байдаггүй, тэрэшэлэн хүдэлмэригүйдэлгэ гэжэ баһа байдаггүй гэжэ, социалис оронуудай улад зоной ажабайдал ходол һайжаржа байдаг гэжэ мэдүүлгэ соонь хэлэгдэнэ.

Тэмсэлдэ жагсаха гэһэн уряа

МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД

ПРАГА. Чехословакиие немец-фашис булимтарагшадһаа Совет Армиин сүлөөлһэнэй хүндэлэлдэ энэ ороной металлургическа комбинадууд ба заводуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн гаргагдаба.

Острава городтохи Клемент Готвальдын нэрэмжэтэ металлургическа комбинадай коллектив нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Энэ комбинадай ажалшад үнгэрэгшэ жэл 8,5 миллиард кроной продукци гаргажа, уялгаяа горитойгоор үлүүлэн дүүргэһэн байна. Тэдэнэр 3 миллион тонно шахуу булад орондоо үгэбэ.

Чехословакиин металлургнууд Чехословакиин Компартиин байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ мүнөө жэл хабаадалсана.

Муниципальна һунгалтын дүнгүүд

ПАРИЖ. (ТАСС). Муниципальна һунгалтын түрүүшын ээлжээнэй дүнгүүд Парижда гаргагдаба.

Түрүүшын һунгалтын үедэ муниципальна Соведүүдэй 465 мянган кандидадуудһаа 388.187 советник (83,48 процент) һунгагдаба. Һунгагдагшадай тоодо — 16.684 коммунист, 35.655 социалист, зүүнэй бусад эмхинүүдэй 73.415 түлөөлэгшэд ЮДР, «бэеэ даанхай республиканецууд» гэһэн засагаа барижа байгаа партинууд 62. 800, дунда тала баригша элдэб партинууд — 17.800 түлөөлэгшэдөө муниципальна Соведүүдтэ һунгуулба.

Коммунис парти 1965 оной һунгалтада орбол олон һууритай болобо.

Мартын 21-дэ үнгэргэгдэхэ хоёрдохи ээлжээнэй һунгалтын үедэ муниципальна 76.230 советнигые һунгаха юм.

АМЕРИКЫН ХҮНДҮҮЛХЭЙ ШАРХА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Вьетнамда боложо байгаа дайн дээрэһээ, мүн дотоодын байдалай муу байһан дээрэһээ Америкын хүн зон һанаагаа ехээр зобоно гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ редакционно статья соогоо бэшэнэ. Америкын тэрэ хүндүүлхэй шархань Индохитадтахи дайн сэрэгые һүжэрөөлгөөр ханаагдахагүй юм гээд тэрэ газетэ үргэлжэлүүлэн бэшэнэ. Тиигээд газар дээрэхи дайе агаарай дайн болгоошье һаань, ондоо юуншье боложо үгэхэгүй гэжэ «Нью-Йорк таймс» бэшэһэн байна.

«Сэрэгэйшье зониие, амгалан тайбан ажаһуужа байгаашье зониие илгангүйгөөр захаһаань алаха гээшэнь бүхы дэлхэй дээрэ демократи тогтоожо шадаха юм аал!?» — гэһэн асуудал «Нью-Йорк таймс» табина.

Зүүн-Урда Азидахи дайнай дүүргэгдээгүй сагтань Америкэдэ тудаһан шарха аргалагдахагүй гээд «Нью-Йорк таймсда» бэшэгдэнхэй.

ДРВ-гэй транспортнигуудай амжалта

ХАНОЙ. Вьетнамай Демократическа Республикын транспортын хүдэлмэрилэгшэд ехэ үүсхэлтэйгээр ажаллажа байнхай.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлжэ, нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь 5 хоног урид дүүргэхэ хорилготой хара далайн транспортын Хайфоной управленидэ һая сонөсхогдобо.

Февральда орбол 1,5 дахин ехэ хүдэлмэри март соо хэхэ гэһэн уялга Хайфоной портын коллектив абаһан байна.

Куангбинь провинциин автотранспортна эмхинүүд ашаа бүри ехээр шэрэжэ байнхай. Февралиин оройдоо 15 үдэр соо энэ провинциин автоколоннонууд һарынгаа түсэбые 80—90 процент хүрэтэр дүүргэбэ.

Эзэрхэг түримхэйшүүлэй гэмтэ хэрэгүүд

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай арад зониие «номгоруулха» гэһэн добтолго хэхэ зуураа, американо-сайгоной сэрэгүүд зэрлиг муухай, гэмтэ үйлэ хэрэг хэжэ үргэлжэлһөөр.

Гансал Венче гэжэ провинцида энэ оной февраль соо хэһээлгын 190 добтолго хэгдэжэ, США-гай авиаци болон артиллери тэндэхи һуурин газарнуудые бомбодоһон, буудаһан байна.

Тиимэ гэмгэ үйлын уршагаар 119 хүн алуулһан, 86 хүн шархатаһан байгаа, энэ провинциин улад зон зөөри зөөшын ехэ хохидолдо оронхой.

Үйлэдбэри хүгжөөлгэ — гол зорилго

САНТЬЯГО. (ТАСС). Чилиин арадай ажахые 1971 ондо хүгжөөхэ түсэбэй гол зорилгонь үйлэдбэриие эрид ехээр дэбжээжэ, улад зоноо ажал хүдэлмэреэр хангаха хэрэг болоно.

Арадай нэгэдэлэй блок гэдэгэй правительство түсэбэйнгөө гол бүлэгүүдые ажалша ниитын дунда зүбшэн хэлсэлгэдэ табиба. Тэдэ гол бүлэгүүдынь «Насьон», «Сигло» гэжэ газетэнүүдтэ толилогдобо.

ЯПОН ОШОХОЁО МОРДОБО

Буряадай республикын 32 хүдэлмэришэд, алба хаагшад наранай гараха зүгтэ оршодог Японоор аяншалхаяа һаяхан нютагһаа мордобо.

Япон орон аяншалагшадай дунда Мухар-Шэбэрэй «Одон» совхозой хүдэлмэришэн Цырен-Гарма Цыдыпов, уран зохёолшо Африкан Бальбуров, Улаан-Үдын «Новинка» ательейн хүдэлмэрилэгшэ Аюша Данжеева, Нижне-Ангарскын дунда һургуулиин багша Н. К Киселева, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь С. В. Ангапов, Зүүн-Сибириин технологическа институдай ректор Д. Ш. Фролов, Улаан-Үдын 4-дэхи поликлиникын врач ... Алексенцева болон бусад ...

Эдэнэр Японой Ниигата, ...саки, Кагосима, Хиросима, ... Нора, Киото, ниислэл хото ... болон бусад городуудаар ...ха, япон арадай ажабайдал... танилсаха юм.

Аяншалагшад апрелиин ... гээр нютагаа бусажа ерэхэ ...на.

А. ЦЕЛОВАЛЬНИКОВА, облпрофсоведэй харин оронуудаар аяншалагшадай талаар ахалагша инструктор.

ЭНХИР КРАН

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА. 14 часһаа 21.30 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 14 часһаа орон доторхи һонин. 14.04 минутаһаа концерт. 14.35 минутаһаа һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 15.10 минутаһаа телезүжэг. 16.45 минутаһаа хүгжэм. 17.15 минутаһаа миллион арадуудай ленинскэ университет. 18.45 минутаһаа орон доторхи һонин. 19.10 минутаһаа «Партиин түсэб — арадай түсэб» гэһэн дамжуулга. 19.25 минутаһаа фильм-зүжэг. НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА. УЛААН ҮДЭ ХАРУУЛНА: 18 часһаа мультфильм. 18.30 минутаһаа «Здоровье» гэһэн тележурнал. 19 часһаа хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 20 часһаа хүгжэм. 20.45 минутаһаа телепанорама. 21.05 минутаһаа «Ленин Польшодо» гэһэн уран һайханай фильм. 22.25 минутаһаа концерт. 23 часһаа 00.30 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: ... эй обкомой, республикын ... стрнүүдэй Соведэй тог... «КПСС-эй XXIV съездын ... лэлдэ» гэһэн гаршаг доро ... мацинууд. «Зориһондоо хүр...» гэһэн С. Бухаевай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда: ... эй XXIV съездын Директив... дэй проектые зүбшэн хэл... зорюулагдаһан материалнууд ... рэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: ... жай Коммунын 100 жэлэй ... зорюулагдаһан Н. Мара... статья. Хилын саанаһаа ... ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «... на», мэндэ амар!» гэжэ Р. ...скаягай статья. Шалгалтын ... дын материал. Спортын һонин.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

 Гор. Улан-Удэ типография управления по печати при Совете Министров БурАССР Н-04388. Заказ № ...